

3 лістапада распачнецца даўно чаканы гурманамі тыдзень добрага кіно з усяго свету. Мінскі міжнародны кінафестываль "Лістапад" абяцае шмат неспадзяванак і новых уражанняў. Адным з адкрыццяў можа стаць і фільм "Заўтра" маладой беларускай рэжысёркі Юліі Шатун (на фота), які трапіў не толькі ў нацыянальную праграму, але таксама і ў міжнародны конкурс "Маладосць на маршы". Упершыню за ўсю гісторыю форуму туды ўключана айчынная стужка.

У прадчуванні кінаадкрыццяў

Працяг тэмы — на ст. 9

Фота: Сяргей ХІДАНОВІЧ

Соцыум

СТАРАЖЫТНАСЦЬ ЯК ЦЭЛАСНЫ АБ'ЕКТ

"К" пагутарыла з адным з аўтараў "Праекта зон аховы некаторых нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцяў, размешчаных у цэнтральнай частцы г. Навагрудка" пра тое, як месціцы старадаўняга горада павінны абыходзіцца са сваёй багатай спадчынай.

ст. 4 — 5

Рэпарцёрскі марафон

ЭКСПАНУЕЦЦА ДОМ

Працы па рэканструкцыі будынка Віцебскага народнага мастацкага вучылішча ўжо набліжаюцца да фіналу. На рукапісы Казіміра Малевіча на сценах і стогадовы паркет у пакоі Марка Шагала "К" паглядзела разам з дырэктарам установы Андрэем Духоўнікавым.

ст. 7

Хлопцы з нашага двара

ГІТАРЫСТ, ЯКІ ГРАЕ ЎСІМ ЦЕЛАМ

Выканаўца-інструменталіст № 1 фольку, этнікі і ф'южна на ўсёй постсавецкай прасторы. Прамы і шчыры чалавек, які ведае сабе цану. На пытанні "К" адказваў віртуоз Валерый Дзідзюля.

ст. 13

Арабскі рытм, усходні танец

3 21 па 28 кастрычніка ў Беларусі прайшлі Дні культуры Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў. Яны былі прымеркаваны да 25-годдзя ўсталявання дыпламатычных адносін паміж нашай краінай і ААЭ.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Урачыстае адкрыццё дзён культуры адбылося 23 кастрычніка ў Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага, прычым галоўнай адметнасцю мерапрыемства стаўся паказ нацыянальнага арабскага адзення. Акрамя таго, у дзень адкрыцця распачала сваю працу выстава выяўленчага мастацтва, арабскай каліграфіі і пляцоўка рамяства і народнай творчасці, адкрытая для кожнага ахвотнага да 26 кастрычніка.

25 кастрычніка ў Беларускай дзяржаўнай філармоніі прайшоў канцэрт класічнай і народнай музыкі майстроў мастацтваў ААЭ. Як адзначыў перад пачаткам мерапрыемства міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар, правадзенне абменных Дзён культуры з рознымі краінамі свету стала для нас ужо добрай традыцыяй.

Наглядзячы на геаграфічную аддаленасць, дзве нашы краіны пастаянна знаходзяць новыя напяркі ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва, — адзначыў Юрый Бондар. Па словах міністра, асабліва плённымі гэтыя міждзяржаўныя кантакты сталі апошнім часам, у тым ліку і ў сувязі з падпісаннем у снежні 2016 года Мемарандума паміж Урадамі Беларусі і ААЭ аб супрацоўніцтве ў галіне культуры. На сёння ёсць цэлы шэраг пасля-

ховых прыкладаў гэтага супрацоўніцтва — ад гастролюў і ўдзелу ў фестывалях нашых народных калектываў да правядзення майстар-класаў і прэзентацый маладзёжнай культуры ў ААЭ.

— Ва ўсе часы мастацтва валодала ўнікальнай здольнасцю збліжаць людзей, прымушаю іх суперажываць адзін аднаму, адкрываць для сябе дзіўную шматколорную палітру пацужаў, выяўленую ў слове, гукі, руху і маляўнічых палотнах, — сказаў Юрый Бондар. — Упэўнены, што беларускія глядзчыя па заслугах ацэняць праграму Дзён культуры Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў у Беларусі.

Вітаючы гасцей свята, пасол Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў у Беларусі Ахмад Мангуш Альтэнейджы выказаў упэўненасць, што арганізацыя падобнай падзеі сведчыць пра вялікі інтарэс дзвюх краін адна да адной, наладжанае партнёрства і шчырае сяброўства паміж нашымі народамі. А намеснік міністра замежных спраў Беларусі Андрэй Далгонас адзначыў высокую ролю культурнай дыпламатыі на шляху ўмацавання міжнародных адносін і падкрэсліў неабходнасць далейшага развіцця міжкультурнага дыялогу паміж нашымі краінамі.

Далей распачаўся сам канцэрт пры ўдзеле Дзяржаўнага камернага аркестра Рэспублікі Беларусь, на якім замежныя артысты заваявалі беларускіх глядзцоў усходнімі рытмамі і танцамі. На наступны дзень, 26 кастрычніка, гэтыя ж артысты з Блізкага Усходу таксама выступілі на сцэне Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы.

Дні культуры Беларусі ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах запланавана правесці ўжо ў наступным годзе.

Шлягер высокай пробы

Заўтра ў Магілёве ў Палацы культуры вобласці адбудзецца закрыццё Міжнароднага музычнага фестывалю “Залаты шлягер”. На працягу тыдня магілёўцы маглі ўспрымаць з нізка канцэртаў імпрэзаў на свой густ і перавагу.

Ва ўрачыстым закрыцці фестывалю глядзцоў чакаюць выступленні Валерыя Дайнэкі, айчынных выканаўцаў Іскі Аб-Аліян і Вікторыі Алешка, ансамбля “Камерата”, заслужанага дзеяча мастацтваў Расійскай Федэрацыі Ігара Карнелюка і яго суайчынніка Ірыны Шведвай, Юрыя Лазы, Аляксандра Сярова, паляка Анжэя Векселя, дуэта з Іспаніі “Бакара” і іншых.

Напярэдняй пройдзе традыцыйная акцыя, у якой на працягу дваццаці гадоў прымаюць удзел вядомыя госці Магілёўшчыны: у садова-паркавым ансамблі “Залаты шлягер” ля Палаца культуры вобласці высадзяць маладыя клёны — нязменны сімвал фестывалю. Знакамітую рэтравыставу карцін “Залаты шлягер” збірае сяброў” штогадова папаўняюць новыя працы вядомых калектываў і выканаўцаў Беларусі, бліжняга і далёкага замежжа.

На працягу тыдня прайшоў з дзясятак мерапрыемстваў, прычым не толькі ў абласным цен-

тры: аркестр баяністаў імя Паўла Смірнова пад кіраўніцтвам сына Паўла Іванавіча, народнага артыста Расіі Юрыя Смірнова дадатковы канцэрт у гарадскім пасёлку Круглае. Гледзцоў чакаў шэраг сюрпрызаў, напрыклад, незвычайнае аднаўненне ў адной праграме аркестра народна-інструментальна імя народнага артыста Беларусі Леаніда Іванова і оперных тэатра і сапрана: саліста Маскоўскага акадэмічнага музычнага тэатра імя Канстанціна Станіслаўскага і Уладзіміра Неміровіча-Данчанка Чынгіса Аюшэва і салісткі Каралеўскага опернага тэатра Італіі і сітыліскага тэатра Вінчэнца Беліні Алены Аюшэвай.

Па словах галоўнага рэдактара рэкламнага аддзела Магілёўскай абласной філармоніі Кацярыны Саенка, білеты на канцэрт “Кінамузыка. Запалата калекцыя” разійцеліся імгненна. Публіка надзвычай цёпла прымала камерна-інструментальны ансамбль Gold String і салістаў Магілёўскай абласной філармоніі. “Мы атрымалі вельмі добрыя водгукі пасля мерапрыемства! Публіка пачула арыгінальныя аранжыроўкі музыкі з папулярна-годзіна, пачынаючы ад класікі савецкага кіно накіштат “Бры-

льянтавай рукі” і “Службовага рамана” і да хітоў апошніх дзесяцігоддзяў “Амелі” і “Жыццё ў руковых таках”. Падчас выканання нумароў на экране ішлі кадры са знятых усім кінакарцін”, — распавяла падрабязнасці суразмоўца.

Канцэртны народнага артыста Расіі Аляксандра Малініна, Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста Беларусі Міхаіла Фінберга, джазавай музыкі з узделам Волгі Пірагс з Латвіі, Квентына Мура з ЗША, вакальна-квартэта айчынных Minsk Voices і Premier Orchestra — магілёўцам сапраўды было з чаго выбраць і кулі імкнуча трапіць. Застанецца ў памяці і ўрачыстае адкрыццё фестывалю, у якім прымалі ўдзел народная артыстка Беларусі Яўлія Паплаўская, заслужаная артыстка Беларусі Ірына Дарафеева, народная артыстка СССР Эльга П'еха і многія іншыя.

Як значаючы ў дыржыскіх фестывалю, “Залаты шлягер” — форум, які выяўляе лірызм і шчырасць. Ён узнік з жадання захаваць і працягнуць лепшыя традыцыі музычнай культуры і аб'яднаць культурную прастору краін СНД і далёкага замежжа.

Галіна ПАКАЛА

Жыццёвая драма гэтых творцаў у тым, што яны сэрцам і розумам прынялі ідэю рэвалюцыі і пабудовы новага, справядлівага грамадства, дзе па вызначэнні немагчымы гвалт і эксплуатацыя, а потым сталі ахвярамі рэжыму, усталяванага ў выніку той рэвалюцыі. Асэнсавы лёсы рэпрэсаваных беларускіх літаратараў дапамагае выстава-мемарыял “Страчаныя абліччы”, што праходзіць у Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Абліччы страчаныя і вернутыя

цыянальнай эліты. Потым іх імяны на доўгі час былі выкраслены з гісторыі.

Вярнуць тыя постаці з забыцця — такую мэту паставілі сабе арганізатары выставы. Супрацоўнік музея Павел Каралёў, які мае непасрэднае дачыненне да гэтага праекта, распавёў карэспандэнту “К”, што, па ягоных назіраннях, школьнікі ведаюць толькі частку твораў і пісьменнікаў даваеннай пары, якім пашчасціла выжыць у віры рэпрэсій і патрапіць у падручнікі. Між тым, сярэд загінулых былі асобы, якімі мусіць ганарыцца наша.

Аб маштабе рэпрэсій гаворыць хаця б той факт, што толькі ў суполку “Маладняк” на яе ўзлёце ўваходзіла каля 500 чалавёў — і гэта было не адзінае творчае аб'яднанне. А пасля крывавага ідэалагічна-скаго чыстка на ўсю Беларусь засталася менш за 50 літаратараў. На думку спадара Паўла, каб не тыя рэпрэсіі, наша краіна сёння ва ўсім адносінах была б больш па-

спяховай і сацыяльна, і культурна, і эканамічна.

У экспазіцыі прадстаўлены артэфакты, якія маюць дачыненне да жыцця і творчасці рэпрэсаваных твораў: Уладзіміра Дубоўкі, Міхаіла Чарота, Міхаіла Зарэцкага, Адама Бабарэкі, Тодара Кляшторнага, Платона Гэлаваца ды многіх іншых. Гэта найперш фотаздымкі. Амаатарскія, на якіх літаратары ў асяродку сяброў і аднамуцаў, а таксама афіцыйныя — з асабістых дакументаў і пасведчаньняў. На іх мы бачым людзей высокага для свайго часу сацыяльнага статусу і — як, прынамсі, падаецца — задаволеных жыццём. Выразна кантрастуюць з імі фотавыяві, зробленыя ў знявольненні, якімі ілюстравалі судовыя справы. Па ім відаць, што пакуты не ўпрыгожвалі чалавека, але маюць характар.

Як ўжо адзначалася, выкраслены з грамадскага жыцця асобу паводле заяздэнкі тэе пары выкрэслівалі

Газета КУЛЬТУРА ШТОТДЫННЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСЮГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдавецтва з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васілеўчэў, СВР'Ін, намеснік галоўнага рэдактара — Вераніка МОЛАКАВА; **Адказны скарэктар** — Юрыя КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУЦЭВІЧ, Уладзімір РАПІН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Геннадзь СІВОХІН, Юрыя ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАН; **карэспандэнты** — Ганна ШАРКО; **фотакарэспандэнты** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОБАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА. Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч.4, 2-ы паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавчкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.

Дырэктар — СЛАСОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч.4, 2-ы паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнасна імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рупіцы не рэгрэсуюцца і не вяртаюцца. Мержаванне аўтара можаць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

*Матэрыял на правах рэкламы.

© “Культура”, 2017. Наклад 4 229. Індэксы 638785, 638782. Рознічны кошт — на дамоўленасці. Падпісанне і друк 27.10.2017 у 19.30. Замова 3802, Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Да юбілею беларускага балетмайстра, народнага артыста СССР Валянціна Елізар'ева Нацыянальная дзяржаўная тэатральная кампанія краіны падрыхтавала прэм'еру хранікальна-дакументальнага фільма Алега Лукашэвіча "Валянцін Елізар'еў. Балет — мастацтва думкі".

Настасся ПАНКРАТАВА

Асэнсаванасць руху

Аўтарскі кінапраект паказуе на "Беларусь 1" уначы 29 кастрычніка. А 30 кастрычніка, у дзень народзінаў сьліннага харэографу, дакументальнае стужка з'явіцца ў вечаровым эфіры тэлеканала "Беларусь 3". Галоўны герой карціны змог пачаць вынік працы здымачнай каманды на папярэднім прэс-паказе.

На прэс-канферэнцыі, што адбылася пасля заканчэння прагляду, міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар значыць: "Валянцін Мікалаевіч — наш гонар, аблічча беларускага балета. Ён — таленавіты чалавек з інавацыйнымі ідэямі, са сваім унікальным стылем. Гэта старонка, напісаная затымкімі літарамі ў гісторыю прафесійнага мастацтва нашай краіны". Юрый Паўлавіч падкрэсліў важкасць агучаных у фільме аэнак дасягненняў у мастацтве нашага суайчынніка ад людзей з сусветнымі імёнамі ў сучасным балете.

Сярод апавадальнікаў глядач убачыць народнага артыста СССР Юрыя Грыгаровіча, народнага артыста Расіі Мікаіла Цысарыдзе, народнага артыста Грузіі Ніну Ананішвілі, мастацкага кіраўніка балетнай трупы Нацыянальнай оперы "Эстонія" Томаса Эдура. Многія з іх звярталі ўвагу на прагу харэографу сысці ад агульных форм руху, асэнаванасць кожнага жэсту рукі ці ўзма-

ху нагі ў балетных партытурах Елізар'ева — якасці, якой не стае многім сучасным пастаноўшчыкам.

Алег Лукашэвіч разам з другім рэжысёрам Аляксандрам Аляксеевым выкарысталі шмат рэтразапісаў балетаў Елізар'ева, рэпетыцыі з удзелам свайго галоўнага героя. З гэтай нагоды юбіляр узгадаў: "Калісьці, калі я пачынаў, мне вельмі пацасіла сустраць чалавека на тэлебачанні, які і стварыў летапіс беларускага балета — Віктара Шавялевіча. Дзякуючы гэтаму чалавеку ўдалося захаваць дзе-

цы Маскоўскай дзяржаўнай акадэміі харэаграфіі, пеяярбургскай Акадэміі рускага балета імя Агрыпіны Ваганавай. Разам з Валянцінам Мікалаевічам у святочным вечары прымуць удзел не толькі калегі, але і яго вучні, чые імёны ўжо добра вядомыя ў свеце, у прыватнасці, мастацкі кіраўнік тэатра "Кіеў мадэрн-балет" Радз Паклітару і салістка пеяярбургскага тэатра балета Барыса Эйфмана Любоў Андрэева.

Прыхільнікі таленту народнага артыста СССР спадзяюцца, што су-

сяцігодзі развіцця айчыннага харэаграфічнага мастацтва".

У канчатковы мантаж трапілі і зусім свежыя кадры, знятыя ўсяго пару тыдняў таму ў нашым Вялікім тэатры: як вядома, Валянцін Елізар'еў цяпер аднаўляе "Спартак", які паказуе 31 кастрычніка. На словах балетмайстра, трупа прыняла яго вельмі сардэчна і працуе з вялікім захапленнем: "Тыя невялікія рэпетыцыі, якія мне даленыя для абнаўлення гэтага спектакля, праходзяць вельмі прадуктыўна". Прыгадзем, што калісьці мінская рэдакцыя вядомага балета Арама Хачатурана так прыійшла даспадобы балетнай грамадзе, што спадар Елізар'еў ставіў яго яшчэ на чатырох сусветных сцэнках. Балетмайстар упэўнены: найбольш каштоўны той спектакль, які ствараецца на беларускай зямлі, а не толькі прывозіцца сюды з-за мяжы. Як сказаў маэстра журналістам, "дзе ёсць творчыя лідары, там ёсць мастацтва".

Народны артыст СССР таксама распавядае пра гэтай, якія 2 лістапада будучы выступаць на галоўнай балетнай сцэне Беларусі на яго юбілеі. У Мінск прыедуць у тым ліку салісты "Кіеў мадэрн-балет", Марыінскага і Міхайлаўскага тэатраў Санкт-Пецярбурга, Вялікага тэатра Расіі, Нацыянальнага тэатра Чэхіі, танцоўчыцы з Кітая — лаўрэаты міжнародных конкурсаў, навучэн-

працоўніцтва тэатра і Валянціна Елізар'ева працягнуцца і пасля заканчэння юбілейных мерапрыемстваў. Як падкрэсліў Юрый Бондар, "не шмат сёння мы ведаем людзей з сусветным імем, з такім аўтарытэтам, як у Валянціна Мікалаевіча, каб легка адносіцца да яго творчасці, яго магчымасцяў, яго ўнікальнага стылю. У нас вельмі вялікія перспектывы супрацоўніцтва".

Пакуль у афішы Вялікага тэатра на гэты сезон назва "Спартак" фігуруе толькі 31 кастрычніка і 18 мая. На словах міністра культуры, такая сітуацыя склалася хутчэй за ўсё з прычыны арганізацыйных асаблівасцяў планавання дзейнасці тэатраў. Юрый Паўлавіч павадамі: "Міністэрства культуры ўключылася на пэўным этапе ў працэс падрыхтоўкі юбілейных мерапрыемстваў — і адбыліся некаторыя змены ў графіку работы тэатра, але ў цэлым я лічу, што будзе вельмі карысным працягнуць паказ "Спартак", тым больш, што ён карыстаецца надзвычайным інтарсам у публіцы. Валянцін Мікалаевіч, дарэчы, вельмі слухна сказаў у фільме, што глядача не падмане: ён галасуе рублём. Купляючы білет, адгукаецца на той твор, што ідзе на сцэне". Па звестках міністра культуры, усе білеты на адноўленую пастаноўку "Спартак" прададзеныя. **К**

Калонка рэдактара

Масток паміж мёртвымі і жывымі

Восеньскія вечары накіраваны на лепшы час пачаць пра повязь жывых ды прашчураў. Тым больш, беларусы маюць для гэтага асаблівую нагоду. Ноч з 29 на 30 кастрычніка 1937 года ў нашым краі стала апагеям Вялікага тэатру, сумны 80-гадовы юбілей пачатку якога выпадае сёлета.

Ілья СВІРЫН

Тэма не новая — апошнюю чвэрць стагоддзя пра рэпрэсіі гаворачы пастаянна і шмат. Але ўзнікае пытанне: ці паглыбілася разуменне з'явы з боку грамадскасці? Падазраю, што не: многія па-ранейшаму ўспрымаюць тыя падзеі ў манасхроннай геме, хаця насамрэч яны маюць безліч адценняў.

Ці былі ўсе расстраляныя ў тую ноч апанентамі сталінскага рэжыму, як чамусьці лічаць некаторыя публіцысты? Ды наўрад ці. Вось, напрыклад, мой стрыечны дзядуля — Мікалай Дзеніскевіч. 20 чэрвеня 1937 года ён быў абраны другім сакратаром ЦК Кампартыі БССР, 10 ліпеня ўведзены ў склад "асобай тройкі", а ўжо 26 ліпеня вараханок прыехаў па яго. І гэты тыповы сюжэт для тых папраўдзе страшных часін.

Без сумневу, іх дэталёвае асэнаванне — гэта вельмі важная задача для гісторыкаў, псіхолагаў, іншых гуманітарыяў. А таксама і для людзей творчых: драматургаў, мастакоў, куратараў выстаў. І таму шчыра здзіўляе такая нізкая іх актыўнасць — зусім не адпаведная ані значнасці тэмы, ані грамадскай да яе ўвазе. Тая ж выстава ў Музеі Купалы стала бадай адзінай у сваім родзе — сабраўшы амаль рэкордную колькасць водгукі ў СМІ.

Спектакляў нешта не прыгадваецца наогул. Хаця, здавалася б, перыпетыі біяграфіі Анатоля Волнага ці Алеся Дудара ўжо самі па сабе выглядаюць на сінопсіс драматургічнага твора. Нават фантазія тут не надта патрэбная!

Здавалася б, у нашым да цяперашняга пільнага сацыяльным соцыуме няма розных поглядаў на такую з'яву, які Вялікі тэатр. Дзякаваць Богу, усе ацэнаваюць яе прыблізна аднолькава.

Сведчанне таму — хаця б усенародны збор сродкаў на будаўніцтва мемарыяла ў Курапатах. І няма сумневу, што аўдыторыя гатовая да размовы на такую складаную і даволі траўматычную тэму.

Вядома, я зусім не настаяю на тым, што творчае асэнаванне рэпрэсіі павінна быць пастаўлена на паток. Гэта спародзіць такую недарэчную ў дадзеным выпадку з'яву, як кан'юнктура, а прафаннае немінуча выклікае адтаргненне з боку удумлівай публікі. Як падаецца, тут найбольш дарэчы нават не эпічны, а менавіта асабісты падыход, і ён цалкам магчымы. Рэпрэсіі ў той ці іншай меры закранулі бадай кожную сям'ю, і семі творцаў зусім не выключэнне.

Вывучэнне і асэнаванне набыткаў "расстраляных паэтаў" — справа вельмі важная. Але не менш важная і папулярнасць іх творчасці. Гэтаксама могуць паслужыць не толькі пера-

і з гісторыі. Глядач убачыць арыгіналы групавых фотаздымкаў с выявамі дзеячоў беларускай культуры і тыя ж здымкі пасля рэтушы. Ёсць тут і лісты з няволі. Яны праходзілі цензуру, таму галоўнае ў іх не навідавоку, а пачынаюць радкоў. Зрэшты, "падаркоў" ў думках, словах і ўчынках было па тым часе чынным ладу жыцця не толькі для "ворагаў народу", але і па другі бок турэмных муроў і лагернага дроту.

Прадстаўлены ў экспазіцыі кнігі 1920-х гадоў даюць уяўленне пра спынены тэорам кароткачасовы росквіт нацыянальнай культуры. Шэраг экспанатаў выставы шырокая публіка мае магчымасць убачыць упершыню. У прыватнасці, дакументы з асабістага архіва Алеся Дудара.

Убачыць "Страчаныя абліччы" можна да 7 снежня.

На выставе дзве інсталяцыі, якія ўзнаўляюць эмацыйную атмасферу тэатру. "Вобіск" — рабочы стол і кніжная шафа пасля начнога візіту адмыслоўцаў з ГПУ/НКУС. Сярод раскіданых на падлозе папер — вершы, змест якіх мог стаць падставай для арышту. Другая інсталяцыя прысвечана Курапатам. Тут партрэты ахвяр, а таксама асабістыя рэчы і кулі, знойдзеныя ў часе раскопак.

Экспазіцыя нагадвае, што рэпрэсіі не абыйшлі бокам нават тых класікаў, якія, здавалася б, мелі усенароднае ўшанаванне. Вось, да прыкладу, на вітрыне стэнда ордэн Леніна, якім быў узнагароджаны Янка Купала, пасведчанне дэпутата Вярхоўнага Савета — знака таго, што паэт нібыта прысланы чыноўнікаў ўладай. А побач — ягоныя кнігі, якія лічыліся на мяжы 1920 — 1930-х гадоў былі недаступныя чытачам, бо лічыліся ідэалагічна шкоднымі.

Партнёры Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы ў гэтым праекце — Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры, Беларускае дзяржаўнае музей-архіў літаратуры і мастацтва, Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь. Звычайна выставы ў Купалаўскім музеі доўжацца месяц. Але, беручы да ўвагі сацыяльна-культурную значнасць гэтага праекта і выдывочную цікавасць грамады, выстава "Страчаныя абліччы" будзе працаваць да 7 снежня.

і мастацтва, Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь. Звычайна выставы ў Купалаўскім музеі доўжацца месяц. Але, беручы да ўвагі сацыяльна-культурную значнасць гэтага праекта і выдывочную цікавасць грамады, выстава "Страчаныя абліччы" будзе працаваць да 7 снежня. **К**

Цэнтральны камітэт Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму выказвае глыбокае спачуванне старшын Брэсцкай абласной арганізацыі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму Крысціна Галіна Уладзіміраўне ў сувязі з напалкаўшым яе горам — смерцю бацькі.

Не так даўно Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь быў зацверджаны праект зон аховы некаторых нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцяў, размешчаных у цэнтральнай частцы г. Наваградка. Даволі грунтоўны дакумент, падрыхтаваны праектным філіялам ААТ “Белрэстаўрацыя” на замову аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Наваградскага райвыканкама, прызначаны выглумачыць, як месціцы старадаўняга горада павінны абыходзіцца са сваёй багатай спадчынай. Пытанне толькі ў тым, наколькі гэта ўсё ўвасобіцца ў жыццё.

Генадзь ВОХІН /
Фота Алены ЖАСТКОВАЙ

Цэлае альбо часткі?

Наваградка, пра які беларускія гісторыкі любяць казаць як пра першую сталіцу Вялікага Княства Літоўскага, уяўляе каштоўнасць не толькі парэшткамі замка на велічнай гары. Там захаваліся і культурныя пабудовы розных канфесій, і дух беларускага гарадка пазамінулага стагоддзя, і цудоўная архітэктура міжваеннага часу, так непаладобная да тагачасных пабудов у цэнтральнай ды ўсходняй Беларусі. І ўсё гэта асабліва ўражвае акурат у суккупнасці — як адзіны культурны ландшафт.

Наваградскія набыткі моцна паціярпелі за часамі Другой Сусветнай вайны, не менш яны зведзілі бед і ў пазнейшыя часы. Менавіта таму даволі дзіўна выглядае буйная Гандлёвая, а цяпер плошча Леніна з разарваным перыметрам, дзе замест колішніх месцачковых кварталў — “дзюркі”, утвораныя скразнымі магістралямі, якія напўняюць цэнтр транзітным транспартам. Кампазіцыйнае ядро цэнтра Наваградка было разбуранае.

Значна пагоршыў сітуацыю і генеральны план, распрацаваны ў 1972 годзе. Згодна з ім былі пабудаваны “сучасныя” кампаніі, якія цяпер не проста “гарцуюць” па-над горадам, але і падаўляюць, падмінаюць пад сябе ўсё навокал. На вялікае шчасце, на поўную рэалізацыю архітэктурных задумаў тады проста не хапіла грошай.

Так, шмат чаго страчана ўжо безваротна. Аднак яшчэ і сёння не пазна выратаваць дух старадаўняга горада. Менавіта такую моту мела шматмесячная праца навукоўцаў, якія спрацавалі межы ахоўных тэрыторый, іх статус і, галоўнае, рэжым утрымання.

Вядома, шкада, што гэтыя параметры не былі вызначаны раней — тады страціў было б значна менш. Адзін з аўтараў праекта зон аховы, галоўны архітэктар праекта мінскага праектнага філіяла ААТ “Белрэстаўрацыя” Андрэй Карпук тлумачыць гэта найперш недахопам спецыялістаў у галіне аховы спадчыны:

Старажытнасць як цэласны аб’ект

— Я толькі што вярнуўся з Санкт-Пецярбурга, дык там у інспекцыі па ахове спадчыны працуе сорак чалавек! У нас жа ў падобных інстытуцыях — лічаны адзінкі. Скажам, у аддзеле навукова-праектных работ упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры займаюцца архітэктурай усяго два чалавекі. Таму і наш праект, падрыхтаваны яшчэ ў 2015 годзе, толькі цяпер нарэшце быў зацверджаны. Вядома, распрацоўкі такога кшталту і не мусяць хутка “праходзіць”, у іх кожная дэталю мае быць дакладна выверана, але ж... Пры такой нагрузцы міністэрства проста не ў стане весці работу аператыўна.

Як адзначае архітэктар, галоўная праблема, якая паўстала пры рабоце з наваградскай спадчынай, тоіцца ў самім заданні на праектныя работы:

— Вы толькі паглядзіце, як яно сфармулявана: “Праект зон аховы некаторых нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцяў, размешчаных у цэнтральнай частцы г. Наваградка”. Некаторыя гісторыка-культурныя каштоўнасці, размешчаныя ў цэнтральнай частцы горада... Не сам горад, не яго гістарычны цэнтр, а толькі нейкая ягоная частка! Тут адсутнічае цэласнасць у падыходзе, а без яе немагчымы і комплексны ахоп, і вырашэнне тых праблем дзіцячых задач, якія перад намі ставіць наваградская спадчына. Вядома, мы спрабавалі разглядаць гістарычны цэнтр горада менавіта як цэльны гістарычны аб’ект, і наша работа ахоплівае яго амаль цалкам, але ж шмат якіх кварталў, якіх круціц, выпадаюць з ахоўных тэрыторый.

У лік вартых увагі аб’ектаў, на якія ахоўныя зоны пакуль не распаўсюджваюцца, патрапілі і наваградскія могілкі — татарскія, якія можна лічыць унікальнымі, і вельмі цікавыя яўрэйскія.

— Мы прапаноўвалі ўключыць іх у праект зон аховы, але гэтая прапанова, на вялікі жаль, была адхіленая, — кажа Андрэй Карпук. — Хача падобныя могілкі ў Беларусі можна на пальцах рукі пералічыць. У Еўропе некрапалістыка развіваецца вельмі актыўна, на вялікі жаль, была адхіленая, — кажа Андрэй Карпук. — Хача падобныя могілкі ў Беларусі можна на пальцах рукі пералічыць. У Еўропе некрапалістыка развіваецца вельмі актыўна, на вялікі жаль, была адхіленая, — кажа Андрэй Карпук.

Усяго ў заданні на складанне праекта было пазначана 55 збудаванняў. Аднак распрацоўшчыкі па ўласнай ініцыятыве павялічылі гэты лік да 70. Па словах Андрэя Карпука, “дадаваць” будынкi — гэта тое слова, якое з песні не выкінеш. Яны складаюць непаруўны ансамбль з вызначанымі райвыканкамам.

— Разам гэта ўсё стварае ўнікальны ўрбаністычны помнік, і толькі такі горадабудуўнічы падыход, а не разгляд пасобка-

Ці наступіць “строгі рэжым” для спадчыны Наваградка?

Від на Замкавую гару.

вых дамкоў, можа выявіць увесь патэнтныя Наваградка, — перакананы архітэктар. — Да таго ж, унікальны культурны ландшафт яднае горад у адно цэлае і раскрывае яго па-новому.

Мост да Шчытоўкі

Рытууючы праект, Андрэй Карпук даволі глыбока пагрузіўся не толькі ў гісторыю горада, але і ў сённяшняе яго жыццё. Прааналізаваў і цяперашні стан, і напрацоўкі нашых папярэднікаў, і генплан 1972 года. У выніку быў падрыхтаваны стратыграфічны план — аналіз развіцця тэрыторыі Наваградка з самых ранніх часоў, заснаваны на гістарычных матэрыялах.

— Вось гэта, — архітэктар дэманструе буйнаштабную выка-

піраўку, — рэканструкцыя горада XII — XIV стагоддзяў. Тут адлюстраваны і прыродны ландшафт, усе гэтыя маляўнічыя ручаі і пагоркі, і матэрыялы, адкрытыя ў археалагічных даследаваннях. Наступны план, — разгортвае Андрэй Карпук чарговы аркуш, — адлюстроўвае далейшае развіццё Наваградка ў XVIII — пачатку XIX стагоддзяў. Тут па перыметры дамінаюць кляштары, бачная і сённяшняя трасіроўка вуліц, але замчыцца ўжо ў заняпадзе — яно як бы “асобна” ад горада.

Стос папер на рабочым сталю архітэктара ўражвае сам па сабе. Што і нядзіўна: падчас распрацоўкі зон аховы былі даследаваны ўсе перыяды жыцця горада, гісторыя не толькі яго архітэктуры, але і змяненні ў прыродным ландшафце.

— Гэта нам вельмі дапамагло пры вызначэнні дамінантаў, пошуку зрокавых пунктаў, — распавядае ён. — Аказваецца, элементы ландшафту і асноўныя архітэктурныя помнікі Наваградка ўтвараюць адзіную сістэму візуальных повязяў. На вялікі жаль, некаторыя з іх цяпер разарваныя высотнымі новабудуўлямі.

Падчас археалагічных раскопак удалося выявіць парэшкі драўлянага пад’ёмнага моста, праз які быў асноўны — “парадны” — уезд у замак з боку вежы Шчытоўкі. Адтуль Замкавая гара выглядае найбольш маляўніча і велічна. У міжваенне перад Шчытоўкай польскай адміністрацыяй быў закладзены партэрны парк, арганізавана сістэма сажалак. Але да нашага часу дрэвы павырасталі...

На маю думку...

Шлях у нікуды?

Аляксей БІЧУРЫН,
начальнік Цэнтра па калектыўным кіраванні
маёмаснымі правамі Нацыянальнага цэнтра
інтэлектуальнай уласнасці (НЦІУ):

Мяне як чалавека, які шмат гадоў непасрэдна займаецца абаронай аўтарскіх правоў і шукае магчымасці адстаяць айчынную праваўладальніка, рэальна трывожыць тэндэнцыя, што намяцлася ў нашай тэатральнай прасторы. Некаторыя дзяржаўныя ўстановы пачалі ставіць п’есы замежных аўтараў, не падпісваючы з апошнімі пагадненне на выкарыстанне твора.

хутка выконваць свае абавязкі перад аўтарамі ў рамках прававога поля, але звартацца да нас з ініцыятывай адшукваць таго ці іншага праваўладальніка. Апошняя праца непасрэдна для тэатра праводзіцца абсалютна бясплатна.

Дык вернемся да стандартнай для апошняга часу сітуацыі з пошукам кантактаў за мяжой па пытаннях набыцця

аўтарскага пагаднення на прастаноўку. НЦІУ звязваецца з праваўладальнікам. Ён выстаўляе ўмовы: напрыклад, звычайныя для Амерыкі 3 тысячы долараў адначасова, пасля — на 8 працэнтаў ад касавога збору. Тэатр пачынае прасіць, каб мы растлумачылі супрацьлегламу боку, што такія лічбы для яго непад’ёмныя. Мы ведаем

На думку Андрэя Карпука, пры музейфікацыі Замкавай гары абавязкова трэба было б аднавіць і партэрны парк, і драўляны мост, арганізаваўшы ўваход на замчышча менавіта праз яго. Пры гэтым, зусім неабавязкова, каб той мост быў драўляным: цалкам апраўданы згодна з цяперашнімі ўяўленнямі пра рэстаўрацыю была б і гульня ў “мадэрнасьць”, якая прадугледжвае сучасныя матэрыялы.

жымаў утрымання тэрыторыі. У чым паміж імі прычыновая розніца? І ўрэшце — навошта распрацоўшчыкам было “ўскладняць жышчэ” і сабе, і мясцовай адміністрацыі, і навагрудскім жыхарам?

Андрэй Карпук тлумачыць, што прычына такога падзелу — у рознай вартасці тых тэрыторый, якія трапілі ў ахоўныя зоны. На саміх гісторыка-культурных каштоўнасцях і прылеглых да іх плошчах

енная забудова, — мае больш паслабленні. Там можна будаваць не толькі хаткі, але двух- і трохпавярховыя дамы.

— У сённяшняй забудове Навагрудка суседнічаюць будынкі, якія па праве могуць лічыцца помнікамі архітэктуры і якім абавязкова трэба надаць адпаведны статус, і тыя, што разбураюць усю гарадскую прастору, — кажа Андрэй Карпук.

Распрацоўшчыкі плану зон аховы прадугледзілі рэкамендацыі па ліквідацыі ці нейтралізацыі той забудовы, якая па нейкіх прыкметах дысаніруе з гістарычным асяроддзем. Вызначаны і самі “дысананты”. І сапраўды, калі з пэўнага ракурсу паглядзець на будынак музея Адама Міцкевіча, табе можа стаць проста млясна — фонам яму служыць камяніца такога яркага колеру, што яна заглушае ўсё вакол. Варта прайсціся ўздоўж замкавых валуў, каб убачыць іншую праблему: запусчанасць і неўладкаванасць.

Рэжым утрымання, зацверджаны ў дакуменце, з аднаго боку дэталыны — там рэгулюецца нават дапушчальныя вышыні новых дамоў, матэрыялы і тэхналогіі, якія можна выкарыстоўваць пры будаўніцтве. З другога боку, застаецца даволі вялікі прастор для варыяцый і маніпуляцый — не заўсёды, магчыма, сумленныя. Застаецца і галоўнае пытанне — хто будзе ажыццяўляць кантроль над захаваннем рэжымаў? Таму наўрад ці варта разлічваць, што распрацоўка праектаў зон аховы сама па сабе вырашыць усё навагрудскія праблемы.

У той самы час, архітэктар перакананы, што гэты праект і распрацаваныя даследчыкамі рэкамендацыі адкрываюць для горада вельмі добрыя перспектывы ў плане развіцця турыстычнага патэнцыялу — вядома, у тым выпадку, калі яны будуць паслядоўна і непакісна выконвацца. А гэта найперш залежыць ад пазіцыі мясцовай адміністрацыі.

Дзяжурны па нумары

Мушкецёры караля ды гвардзейцы кардынала

Раз-пораз задаю начальнікам аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкамаў адзінае пытанне: “Хто для вас больш дарагі — клубныя работнікі ці бібліятэчныя?” Звычайна адказ такі: “Яны ўсе ў нас — цудоўныя!” Але гадоў дзевяць таму аднаго з кіраўнікоў літаральна прарвала: “Клубнікі — лепшыя! Бібліятэкары — гультаі, як ні ганяй!” І я яму паверыў.

Яўген РАГІН

гады нават кніжныя фестывалі. Працэс, як падаецца, больш чым заканамерны.

І на маё пытанне, вынесенае ў пачатак гэтага артыкула, начальнікі аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкамаў ёсць часцей адказваюць: “Штосці клубнікі апошнім часам шаравата выглядаюць на бібліятэчным фоне!” І я пагаджаюся з такім адказам. Так, у творчых вынаходніцтвах нашы бібліятэкары не адстаюць цяпер ад клубнікаў. Нават сям-там значна апераджаюць, і ім пасуе мушкецёрскі капалюш з ганарлівым пер’ем.

Аднак ёсць тут адно але. Бог няроўна дзеліць нездарма. І справа зусім не ў тым, што ў бібліятэчных работнікаў ёсць прафесійнае свята, а ў клубных — няма (апрача агульнага Дня работнікаў культуры), што бібліятэкары маюць кваліфікацыйныя катэгорыі, а клубнікі — не. Гаворка пра тое, што мы і па сёння не маем больш-менш аб’ектыўных крытэрыяў для ацэнкі якасці працы работнікаў культуры. Для клубнікаў — асабліва. Поўная зала і дэцібелы апладысмантаў — паказчык, канешне, але досыць суб’ектыўны. Рост колькасці бібліятэчных чытачоў — больш аб’ектыўная велічыня, але пры нашай дэмаграфічнай сітуацыі і яна не адлюстроўвае цалкам дынаміку развіцця бібліятэчнай справы.

Тады работнікі бібліятэк толькі падбіраліся да камп’ютарнай тэхнікі, толькі падступаліся да перадавых інфармацыйных тэхналогій. Пра электронныя кнігі нават і гаворкі не было. А дзесьці побач, літаральна праз сценку, народныя, узорныя і іншыя гучна ды ўпэўнена спявалі, танчылі, дэкламавалі. Бібліятэкары, напалоханы актыўнасцю калеж, яшчэ больш схілялі галаву над каталагізацыяй ды бібліяграфазнаўствам, стараючыся намацаць у міжстэлажнай сіцішанай прасторы няўлоўныя флюіды літаратурнага працэсу, наўрад ці варта разлічваць, што распрацоўка праектаў зон аховы сама па сабе вырашыць усё навагрудскія праблемы.

Я тады толькі прыйшоў у “Культуру” і раённую клубна-бібліятэчную “армію” ўмоўна падзяліў для сябе на мушкецёраў караля і гвардзейцаў кардынала. Натуральна, вастрыішыя шпагі былі ў работнікаў клубных сцэн. Гвардыя ж спецыялістаў кніжных шафаў імкнулася адгарадзіцца ад незразумелага тлуму строгім воклічам: “Цішыня ў бібліятэцы!”

Такі падзел, калі хто памятае, выклікаў у чытачоў “К”, што мелі дачыненне да бібліятэчнай кафедры, рэзкае непрыняцце. Колькасць скаргаў знаходзілася ў прамой залежнасці ад колькасці ўжытага (з двух бакоў) валідоў. Раптоўна сусветнае сеціва, што хоцькінахоцькі стала набыткам амаль кожнага, прымусіла пацікавіцца, а як з гэтым усім у суседзях за мяжой. Дый камп’ютарны бум забраў у палон ладную частку патэнцыйных чытачоў. Бібліятэкары ўзяліся вастрыць зброю, адчушы ўрэшце, што цішыня не тая прынада, на якую ловаць слабыя чытачы культуры. Падаецца, так узніклі аддзелы бібліятэчнага маркетынгу.

Сёння ці здзівіш каго тым, што пры кніжных дзейнічаюць музейныя пакоі, этнаграфічныя куткі, мастацкія галерэі, ствараюцца тэатры (і не толькі лялек), а на абанемэнце нават у сельскіх бібліятэках гучыць музыка (няхай сабе і сіцішана). Пакрысе прывычаліся мы і да таго, што бібліятэкары выходзяць у народ: ладзяць у парках чытальныя залы, арганізоўваюць рэкламныя акцыі ў грамадскім транспарце, у арганізацыях і на прадпрыемствах. З’явіліся за апошнімі

Шмат чаго страчана ўжо беззваротна. Аднак яшчэ і сёння не позна выратаваць дух старадаўняга горада. Менавіта такую мэту мела шматмесячная праца навукоўцаў, якія распрацавалі межы ахоўных тэрыторый, іх статус і, галоўнае, рэжым утрымання.

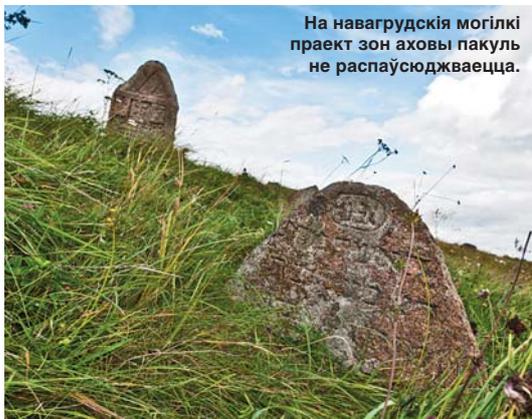
Галоўнае, каб такі сцэнарый быў рэалізаваны.

— Гэта быў бы цэлы музейны атракцыён, — лічыць архітэктар. — А з моста на замчышча адкрываюцца ашаламляльныя відавыя перспектывы.

Будынкі-“дысананты”

У рамках рэжыму ўтрымання зоны рэгулявання забудовы архітэктарамі ў праекце было вызначана некалькі рэ-

не дазваляецца рабіць амаль нічога, апрача работ па аднаўленні тых самых каштоўнасцяў і падтрыманні іх у належным стане. Больш волна можна адчуваць сябе ў зоне рэгулявання забудовы, але ж і там дзейнічае даволі суровы рэжым. Дый і саміх такіх зон ажно дзве — першага і другога ўзроўню. Першы, натуральна, прадугледжвае істотныя абмежаванні ў плане новага будаўніцтва. А другі — туды ўваходзіць пераважна міжва-

На навагрудскія могілкі праект зон аховы пакуль не распаўсюджваецца.

сітуацыю на айчынным творчым рынку, таму стараемся дапамагчы: супрацоўнікі па паўгода лістоўца з заакеянскімі праваўладальнікамі, імкнучыя растлумачыць беларуска спецыфіку амерыканцу, італьянцу, немцу, упэўніваючы, што ў іх інтарэсах было б лепш знізіць стаўкі. Суайчыннікі ўсё гэтае тым часам яшчэ і дакараюць: на іх думку, мы наўмысна зацягваем працэс. Але ці толькі ў нас справа?

Тэатр у рэшце рэшт піша нам: грошай нават на зніжаны ганарар няма, і мы адмаўляемся ад пастаноўкі. Але ж я хаджу па вуліцах, бачу тэатральныя афішы, а ў іх — тыя самыя назвы, ад якіх калектыў быццам бы адступіў. Я разумю логіку такіх паводлін: рэпетыцыі ўжо прайшлі, сцэнаграфія гатова, білеты распрададзены — усё добра, дык навошта спыняць працэс? Хтосьці яшчэ і даласць, што амерыканцы наўрад ці

даведаюцца пра пастаноўку ў далёкай ад іх Беларусі. Аднак, насамрэч, гэта шлях у нікуды.

На жаль, алгарытм стаў паўсюдным. Яго прымяненне ўспывае то ў Брэсце, то ў Магілёве. Чым далей ад Мінска, тым часцей тэатральныя дзеячы лічаць, што выкарыстанне творчага матэрыялу без дазволу аўтара малапрыкметна для когосьці. Чамусьці адміністрацыя тэатраў забываецца на інтэрнэт.. На ўсялякі выпадак нагадаю і пра расійскія прадстаўніцтва міжнародных тэатральных агенстваў, якія, па вялікім рахунку, маніторыць сітуацыю і ў сваёй краіне і на постсаветскай тэрыторыі.

Беларусам перастаюць верыць як добрасумленным удзельнікам працэсу. Скончыцца ўсё гэта можа вельмі дрэнна. Нашы тэатры не змогуць нікуды выехаць па гастролі з п’есамі, якія, па

сутнасці, ім не належаць. Наступным разам, калі НЦІУ папросіць звярнуцца да падманутага суайчыннікамі праваўладальніка, мы пачуем у адказ: “Дык вы ж усё роўна ставіце, хоць нам і не плаціце!” Развіццё падзей у гэтым кірунку дастаткова рэалістычнае. У нас ужо не атрымаецца дамаўляцца з тымі ж амерыканцамі. Інфармацыя, што ў Беларусі ніхто не выплачвае аўтарскія адлічэнні, а спектаклі пры гэтым ідуць, распаўсюджваецца.

НЦІУ імкнецца дасягнуць з тэатрамі ўзаемапараўмення. І просіць: калі вы пішаце, дык адмаўляецца ад п’есы, што сапраўды здымаеце яе з рэпетыцыйнага планаў. Запакройце сабе, быццам як добра мы сэканомялі, не падпісаўшы дамову з праваўладальнікам, і пры гэтым такую класную п’есу займелі ў рэпертуар — займацца самападманам.

Звычайна кіназдымкі праходзяць калі не ў павільёнах, то дзесьці ў закрытых, малалюдных месцах. Але мне пашанцавала на свае вочы паназіраць, як на мінскай вуліцы Ратамскай каманда “Беларусьфільма” здымае пагоню для стужкі “Не гульня”. Выбар пляцоўкі невыпадковы: месца шмат, не перашкаджаюць ні машыны, ні мясцовыя школяры. Толькі надвор’е крыху падвяло — нечакана стала вельмі халадна і пачаўся дождж.

Ганна ШАРКО

Як праходзілі здымкі фільма “Не гульня”

Па сцэнарыі, у маладога праграміста Аляксея Кузьмянкова (яго грае акцёр Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Павел Паўлюць) нічога не атрымліваецца ні ў праграмаванні, ні ў стасунках з дзяўчынай, таму ён вырашае пайсці ў армію, каб па-іншаму паглядзець на сваё жыццё ды набрацца досведу. У рэшце рэшт, дзякуючы вайскавай службе і ўсім перыпетыям, што з ім албыліся, хлопца змяняецца ў лепшы бок, знаходзіць сапраўднае каханне і, натхнёны арміяй, стварае класную гульні пра танкі.

— Акурат цяпер вы можаце прасачыць за здымкамі вельмі важнага моманту, — кажа асістэнт па акцёрах Андрэй Каралевіч. — Наш герой збігае ад бацькоў на ваенны прызыў, сядзе ў таксі і за ім пачынаецца пагоня — даходзіць нават і да стральбы! Тут бачна яго матываванасць, імкненне да таго, каб усімі сіламі дасягнуць сваёй мэты.

Сам гаюны герой — Павел Паўлюць — стаіць насупраць, дрыжыць ад холоду, як і ўсе акцёры, што чакаюць на вуліцы. “Мне крыху прасцей, бо ў далёмым эпізодзе іграюць каскадзёры, таму я пакуль чакаю свайго выхалу, — гаворыць Павел. — Для мяне вельмі важны мой персанаж, я ўсімі сіламі спрабую яго раскрыць: спачатку Аляксея вельмі замкнёны, але зэтанакіраваны. Напры-

Здымачная група пераязджае на новае месца.

Даведка

Поўнаметражная стужка “Не гульня” здымаецца па заказе Міністэрства культуры і Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь. Яе рэжысёр — Дзяснін Скварцоў, вядомы глядачу па такіх карцінах, як “Шчыт Айчыны” (2007), “Дняпроўскі рубж” (2009), “Мянтоўскія войны” (8 — 10 сезоны). Аўтары сцэнарыя — Яўген Амельчанка, Канстанцін Гагарын, Дзяснін Нупрэйчык. Аператар-пастаноўшчык — Віктар Бандаровіч. Мастак-пастаноўшчык — Андрэй Тоўсцік.

Павел Паўлюць — гаюны герой фільма “Не гульня”.

канцы фільма ён раскрываецца значна больш, бо армія робіць з яго сапраўднага мужчыну.”

Павел таксама спалзяецца, што фільм “Не гульня” з’яўляецца разбурыць адмоўныя стэрэатыпы, якія ўтварыліся ў галовах маладых людзей наконце арміі. Дарэчы, стужку называюць самым вылікам пражэктаў у гісторыі нацыянальнага кінематографа, дзе гаюную ролю грае малады акцёр. Да таго ж, некаторыя акцёры другога плана — таксама нядаўнія выпускнікі Акадэміі мастацтваў, якія цяпер пра-

цуюць у буйных тэатрах Беларусі.

Здымкі на вуліцы Ратамскай — апошнія ў Мінску, потым група “Беларусьфільма” едзе ў вялікую камандзіроўку ў вайсковую частку. Андрэй і Павел прызналіся, што маладыя вайскоўцы неадназначна рэагуюць на здымкі фільма: камусьці падабаюцца такія незвычайныя “канікулы”, а камусьці гэта толькі перашкаджае. Але гаюны мэта не была б дасягнута, каб сапраўдную армію змянілі дэкарацыі і акцёры, таму фільм здымаюць у рэальных абставінах: на “Лініі Сталіна”, Кургане

Славы і ў ваенным гаралку. Варта адзначыць, што для фільма быў створаны і макет савецкага танка Т-26 1933 года ў поўны памер. Ён на паверху зусім не адрозніваецца ад сапраўднага танка — хаця і зроблены з дрэва.

Пагоня са стральбой — толькі сямнаццаць дзень здымак. Увогуле на стужку аддадзена ўсяго 34 дні без уліку часу на мантаж і агучку. Такі кароткі тэрмін пастаўлены дзеля таго, каб выпусціць фільм акурат 23 лютага — у Дзень абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

К

Колькі зорак у аркестра?

Прэзідэнцкаму аркестру Беларусі — 15 гадоў! Гэта самы малады дзяржаўны сімфанічны калектыў нашай краіны, але і адзін з самых знакамітых, высокапрафесійных, мабільных, крэатыўных. Яго “юначы” юбілей святкаваўся разам з 20-годдзем Палаца Рэспублікі, дзе аркестр “кватаруе” з моманту свайго заснавання.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Павіншаваць імяніннікаў прыехалі Сафія Ратару, народны артыст Мадловы Канстанцін Масковіч, лепшыя беларускія артысты — ад эстрадных да оперных. Такія жанрава-стылёвая размаітасць невыпадковая: аркестр на чале са сваім нязменным кіраўніком Віктарам Бабарыкіным з самага пачатку ўзяў курс не толькі на так званы пратакольны рэпертуар, музыкае суправяджэнне ўрадавых сустрэч і іншых афіцыйных мерапрыемстваў. Калектыў выконваў і выконвае самыя разнастайныя творы — як кажуць, ад барока да рока (між іншым, адзін з канцэртаў так і называўся). Бо тут сабраны лепшыя маладыя музыканты, скрозь — лаўрэаты прэстыжных міжнародных конкурсаў. Няма нічога дзіўнага і ў тым, што апошнім часам адным з цэнтральных стылёвых маякоў аркестра стаўся менавіта сімфа-рок, бо гэта адпавядае сусветным тэндэнцыям.

Калектыў плённа супрацоўнічае з лепшымі салістамі — зноў-такі, розных творчых кірункаў. Цікава, што многія з іх самі абіраюць для сваіх выступленняў менавіта гэты аркестр, бо ён добра зрэкамендаваў сябе не адно ў Беларусі, але і ў іншых краінах. Справа не толькі ў гастролях (а аркестр пабыў нават у Іране і Венесуэле), не толькі ў багатай фестывальнай геаграфіі нашых музыкантаў, але і ў тым міжнародным розгаласе, якім суправаджаецца кожны значны праект калектыва — з Дзмітрыем Хварастоўскім, дзе гучаць оперныя арыды рамансы, ці з гуртом Scorpions, дзе выконваецца, адпаведна,

К

Новы этап для сядзібы Рэйтанаў

На мінулым тыдні ў Мінску на пасяджэнні Сумеснага Міністэрства камітэта праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва “Польшча — Беларусь — Украіна” абвясцілі вынікі конкурсу праектаў. Вельмі прыемна, што ў ліку пераможцаў — і праект па аднаўленні сядзібы Рэйтанаў у Грушаўцы, пра якую мы неаднаразова пісалі.

Генадзь ВОХІН

Праграма трансгранічнага супрацоўніцтва “Польшча — Беларусь — Украіна” ралічана на 2014 — 2020 гады і рэалізуецца ў рам-

ках дзяіснасці праекта “Еўрапейскі інструмент суседства” для палітычнага супрацоўніцтва трох краін.

Агульнай мэтай з’яўляецца падтрымка самых розных ідэй, якія накіраваны на развіццё супрацоўніцтва ў памежных рэгіёнах Беларусі,

Польшчы і Украіны. Удзел у праграме падтрымлівае падрэпрамактыўнае нацыянальнае праектаў, так і, што асабліва радуе, невялічкіх рэгіянальных і ўключае наступныя стратэгічныя мэты: сацыйнае сасцяпальна-эканамічнаму развіццю ў рэгіёнах незалежна ад межаў, вырашэнне агульных праблем навакольнага асяродку і грамадскага здароўя, а таксама — палітычнае ўмоў для чалавечай мабільнасці.

Сярод 17 пераможцаў першага конкурсу прапанова — сем праектаў,

якія датычацца Беларусі. Толькі па Брэсцкай вобласці іх чатыры. І гэта пры тым, што было пададзена 146 заявак!

Так, праект “Аднаўленне агульнай культурнай спадчыны ў якасці асновы для трансгранічнага супрацоўніцтва моладзі і творчых калектываў з Польшчы і Беларусі” ўключае ў сябе стварэнне двух культурна-гістарычных цэнтраў. У Польшчы гэта будзе сядзіба роду Ляхертаў у вёсцы Цыханкі ў Ленчыньскім павеце Люблінскага ваяводства, а ў Беларусі — сядзіба роду Рэйтанаў у вёсцы Грушаўка Ляхавіцкага раёна Брэсцкай воб-

ласці. Агульны бюджэт мае складзі 2 375 000 еўра, з якіх палову атрымае беларускі бок.

Як адзначыла карэспандэнтка “К” намесніца старшыні Ляхавіцкага райвыканкома Дзіяна Трысцен, падрыхтоўка да рэалізацыі праекта ўжо пачалася, і неўзабаве будзе распрацаваны дэталёвы план работ. Таму можна спадзявацца, што ўжо ў даволі хуткім часе перліна сядзібнага мастацтва, якая не адно дзесяцігоддзе прастаяла зняпананай, пераўтварыцца ў прывабны для турыстаў аб’ект.

К

Калі адкрыецца Музей гісторыі Віцебскага народнага мастацкага вучылішча і чаму туды паедуць людзі з усяго свету — пацікавілася “К”.

Вераніка МОЛАКАВА,
Мінск — Віцебск — Мінск

Вуліца Марка Шагала, 5а.

Пакой, дзе жыла сям'я Шагала.

Дом як экспанат

На вуліцы Марка Шагала, на сцяне будынка № 5, што належыць віцебскаму будтрэсту, прыцягвае ўвагу чорна-белая фота — група людзей у памяшканні з вялікай колькасцю карцін. Пад здымкам ёсць тлумачэнне: гэта вучні і выкладчыкі Віцебскага народнага мастацкага вучылішча ў 1920 годзе. У другім шэрагу сядзяць Давід Якерсон, Юдаль Пэн, Марк Шагал, Вера Ермалаева, Іван Гаўрыс. Побач асобна наклеена яшчэ адна фота, на якой Марк Шагал зняты каля ўвахода ў нейкі будынак. У дэталі і ў натуральным памеры дом можна разглядаць і цяпер, бо стаяць ён літаральна за два метры ад сцяны — двухпавярховы, з лягнянай на фасадзе, высокімі вокнамі і металічнай агароджай побач, зялёна, толькі пафарбаваны. Тут у 1919 годзе адкрылася Віцебскае народнае мастацкае вучылішча — першая навуковая ўстанова ў краіне з такім профілем.

Хутка заісіці туды зможа любы ахвотны, бо да адкрыцця рыхтуецца Музей гісторыі вучылішча. Пакуль завяршаюцца будаўнічыя працы, Андрэй Духоўнікаў — дырэктар Віцебскага цэнтра сучаснага мастацтва, філіялам якога і стане новы музей, — спецыяльна для “К” правёў экскурсію па залах.

— Такія асабнякі ёсць шмат дзе, але менавіта гэты асаблівы тым, што тут жылі і працавалі людзі, якія сваім унёскам у сусветную культуру паўплывалі на развіццё сучаснага мастацтва, архітэктуры, дызайна, — тлумачыць Андрэй Духоўнікаў. — Цуд, што дом захаваўся! Ёсць кадры нямецкай аэрафатаздымкі, на якіх бачна, што на гэтай вуліцы ў 1940-я ашалелі толькі казармы (цяпер дом — на скрыжаванні вуліц Шагала і Леніна, на фасадзе яго выява працы Малевіча “Смерць шпалерам” — В.М.) і вучылішча. Мы даўно адважвалі будынак, які апошнім часам належыць будаўнічаму трэсту, што месціцца побач. Спачатку арандавалі тут адзін пакой, потым два. Цалкам атрымалі яго ў сваё карыстанне гадоў пяць-шэсць таму і пачалі рыхтаваць праект для рэканструкцыі.

ВІЦЕБСКІЯ ГІСТОРЫІ

Працы пачаліся ў 2013 годзе, у 2018-м музей плануецца адкрыць. Ідзем шляхам будучых наведвальнікаў музея. Для іх уваход знаходзіцца з правага боку. Дзверы вядуць спачатку па цокальным паверху — у гардэроб, касу, сувенірную краму, прыбяральні.

— Выраслі, што прастору трэба выкарыстаць па максімуме, — тлумачыць дырэктар і звяртае ўвагу на цагляную сцяну ля вакна: — Гэта кладка тых часоў. Акно першапачаткова было, але потым яго чамусьці заклалі. Мы яго аднавілі — і прастора адразу змянілася. Цяпер тут столькі натуральнага святла, бачна вуліца. Кавалак старой рамы, які мы знайшлі, захоўваецца ў нас у

цэнтры на Талстога, 7.

Фрагмент старой кладкі ашалеў і на столі — пад хвалістымі скляпеннямі з чырвонай цэглы праходзім да лесвіцы, якая ўжо вядзе нас на першы паверх і ў першую экспазіцыйную залу “Віцебск пачатку XX стагоддзя”.

— Тут на мальбэрт паставім карту Віцебска 1922 года, а наступраць — сэнсарную афішную тумбочку. На сценах навесім велізарныя фотаздымкі, надрукаваныя на паперы, — расказвае Андрэй Духоўнікаў. — Колькі было ў горадзе сінагог, цэркваў, ваксалаў, тэатраў і кінатэатраў, жыхароў — экспазіцыя падрабязна знаёміць з Віцебскам пачатку мінулага стагоддзя.

Суседняя зала прысвечана тэме “Віцебскае народнае мастацкае вучылішча”.

— На сцяне каля ўвахода з праектара будзе дэманстравацца дакументальны фільм пра тадашні святкаванне Кастрычніцкай рэвалюцыі, героі якога зняты на фоне віцебскіх будынкаў з карцінамі на фасадзе.

Для іншай сцяны закуплены сэнсарны

Шагал, Пэн, Керзін? Але каб не прыхаў Казімір Малевіч, гэта проста была б правільная вучэльня. Так, першая навуковая ўстанова ў краіне з дырэктарам Шагалам, але менавіта Малевіч за два з паловай гады ўсё перавярнуў тут, стварыў сістэму выкладання і зрабіў віцебскую школу здабыткам свету, — разважае суразмоўца.

За залай УНОВИСА яшчэ адзін пакой, які прадугледжаны для правядзення канферэнцый і зменных выстаў. Дзверы адсюль вядуць у цэнтральны хол з бялюткай дубо-

Падлога музейнага хола — плакат Эля Лісіцкага “Клином красных бей белых”.

Ультрафіялетавае асвятленне дае магчымасць прачытаць рукапісы Казіміра Малевіча на сцяне.

вай лесвіцай, якую таксама аднавілі па чарыжах 1923 года. Позірк спыняецца на падлогу, дзе бачым плакат Эля Лісіцкага “Клином красных бей белых” з каларовага граніту. Калі паднімаемся на другі паверх і глядзім уніз — лесвіца выглядае бей рама да гэтай працы.

РУКАПІСЫ ГАРАЦЬ

На першым паверсе мастацкі-выкладчыкі праводзілі заняткі, на другім — жылі. Заходзім у адзін з пакояў, які займала сям'я Марка Шагала. Пакуль не хапае толькі мэблі. На сценах ужо паклеены шпалеры, узор якіх узвалі па знойдзеным кавалачку старых. У адным куце захаваўся і паркет пачатку XX стагоддзя. Ёсць выхад на амаль стагоддзевы балкон.

Побач знаходзіцца зала Казіміра Малевіча. Там сустрэкаем дызайнера Аляксандра Вышку разам з праграмістамі па святле — яны рыхтуюць экспазіцыю.

— Калі ў зале Шагала ёсць нейкая прыязна да побыту — мэбля, шпалеры і гэтак далей, то зала Ма-

спутников...” — старонкі з рукапісаў мастака, якія ўсё ж такі гараць. Дакладней, сцяжыцца.

— Усё зроблена паводле арыгіналу, нават калі там былі нейкія пацёрты дэталі, на сцяне яны захавааны, — удакладняе Аляксандр Вышка. — Гэта вельмі простае візуальнае рашэнне, якое было на паверхні, але яго ніхто чамусьці не выкарыстоўвае. Калі да нас прывялі спецыялістаў, якія вырабляюць выкарыстаную намі фарбу, яны сказалі, што больш нідзе ў свеце такога не бачылі.

За суседняй сценкай знаходзіцца пакуль пусты будучы ванна пакой, куды наведвальнікі змогуць толькі зазірнуць.

— Пакінем дзверы прыладчэнымі, але пуская нікога не будзем, — кажа спадар Духоўнікаў. — Прывезем сюды ванну, лустэрка, жырандоло.

МУЗЕЙ НАЗАЎЖДЫ

Ідзем па калідоры далей: маленюкае памяшканне, прысвечанае дзейнасці Веры Ермалаевай; пакой з чорнымі сценамі для кінатэатраў, дзе будзе паказваць футурыстычную оперу “Перамога над сонцам”, афармленнем якой займаўся Малевіч; майстэрні графікі,

левіца вырашана вобразна, — расказвае Андрэй Духоўнікаў. — На сцяне — “Чорны квадрат”. На вокнах будуць шторы — чырвоныя, чорныя, белыя. Стол. Больш нічога. Але тут кіруемая сістэма асвятлення. Праз 5 — 7 хвілін пасля таго, як людзі сюды зайшлі, асноўнае святло знікае, уключаецца ультрафіялет — і мы апынаемся сярод рукапісаў Казіміра Малевіча.

На секунду становіцца цёмна, а затым на сценах з'яўляюцца надпісы: “Всё производство вещей можно рассматривать как тысяча

дзюў апынаемся каля цэнтральнай лесвіцы. Над ёй ужо ўсталявана рама для экрана. Сюды будуць скіраваныя тры мультымедыійныя праектары для стварэння відэаінсталяцыі. За экранам размесціцца яшчэ адна канферэнц-зала.

— Гэта прастора аформлена прасцей за астатнія памяшканні, тут плануецца зона для наведвальнікаў, — расказвае дырэктар установы. — Сюды закуплены крэслы-мяшкі, два камп'ютары, якімі можна будзе карыстацца любому ахвотнаму. На палвакonnіках раскладзем кнігі і часопісы. Прадставім магчымасць падключыцца да wi-fi, будзем праводзіць тут, напрыклад, майстар-класы для дзяцей па маляванні, чытаць лекцыі.

З працоўнай зоны выходзім да старой бакавой лесвіцы, што вядзе ў гардэроб. Сцены пафарбаваны ў карычневы колер, але не цалкам — дзе-нідзе яшчэ ёсць пльмы. Гэта наступствы экспертызы, якую перад будаўнічымі работамі праводзілі супрацоўнікі “Белрэстаўрацыі”, каб высветліць, якім быў першапачатковы колер.

— Мы крыху ўмацавалі лесвіцу, але касавуры тэя самыя, на якіх яна трымаецца з моманту пабудовы, — звяртае ўвагу Андрэй Духоўнікаў, пакуль спускаемца ўніз. На першым паверсе ў памяшканнях каля службовага ўваходу рабочыя шпаклююць сцены. Яшчэ трэба завяршыць мастацкае афармленне ў некаторых залах. Але план экспазіцыі ўжо гатовы, мэбля з абсталяваннем закуплена. Распрацаваныя экскурсіі як для звычайных наведвальнікаў, так і для спецыялістаў, якія займаюцца вывучэннем віцебскага аймагарду на прафесійным узроўні.

— Часам я хачу крычаць, каб усе зразумелі: “Людзі, гэты музей называўся!” — прызнаецца Андрэй Духоўнікаў. — Могуць змяніцца тэхналогіі, з'явіцца, напрыклад, магчымасць ствараць віртуальную рэальнасць вакол сабе з дапамогай свайго тэлефона. Таму будзе адаптавацца экспазіцыя, унутры можна ўсё мяняць, але гэты дом застаецца назавуўды, і яго задача — расказваць, якія тут былі людзі. Так, пакуль у нас няма арыгінальных работ Малевіча ці Шагала. Калі з'явіцца такая магчымасць — набудзем. Але нават цікавей, каб сюды прыязкавалі з выставамі галерэй з усяго свету. Мы фактычна ствараем адзіны ў свеце музей такога кшталту. Хтосьці скажа, што ў нас проста ёсць дом. Але тут працаваў Малевіч, пісаў свае карціны Шагал, меў глыбокія пачуцці Лісіцкі... І пра існаванне гэтага будынку ведае ўвесь свет.

Брэстчына: выязное пасяджэнне рэспубліканскага савета па пытаннях клубнай дзейнасці і народнай творчасці

У гэтую паездку я выпраўляўся як вясковец-хутаранін на кірмаш: з неўтаймоўным жаданнем прывезці “поўны воз” ідэй ды ўражанняў, каб на доўгую зіму хапіла для разваг, супастаўленняў і аналізу сітуацыі, якая склалася на сёння ў клубнай рабоце. Сябры савета, што, як вядома, дзейнічае пры Міністэрстве культуры, працавалі гэтым разам на Брэстчыне. На прыкладзе чатырох раёнаў вобласці даследавалі дзейнасць клубнікаў, каб падрыхтаваць рэкамендацыі па ўдасканаленні справы ў самых розных яе кірунках.

Яўген РАГІН, Мінск — Іванаўскі — Драгічынскі — Маларыцкі раёны — Бяроза — Брэст — Мінск / Фота аўтара

Што такое “атмасферны” музей?

Майстар-класы клубнага прафесіяналізму

Мэты нашы, па-сутнасці, супадалі, і паездка ў выніку аказалася надзвычай плённай. Дзякуй намесніку начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Сяргею Панасюку, які быў і застаецца добрым сябрам нашай рэдакцыі. Тым больш, што разам з дырэктарамі абласных метадычных цэнтраў па ініцыятыве кіраўніка савета Алега Хмялькова, вядомага аматара назапашвання замежнага досведу, на Брэстчыну выехалі дырэктар Навукова-метадычнага цэнтра па культурна-навуковай супраакопе Міністэрства культуры Азербайджанскай Рэспублікі Асіф Усубаліеў і намеснік дырэктара Дзяржаўнага расійскага дома народнай творчасці Людміла Дукачова. Іх каментары ўбачанага падаліся цікавымі ды слухнымі. Да таго ж, у рабоце савета бралі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь: начальнік галоўнага ўпраўлення культуры і аналітычнай работы Васіль Чэрнік і кансультант ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Іван Галабурда.

А цяпер давайце паразважам вось пра што. У нас на сёння няма рэспубліканскага метадычнага цэнтра. Мяркую, ягоную ролю выконвае савет па пытаннях клубнай дзейнасці і народнай творчасці. Як значнаў Асіф Усубаліеў, такому інструментарыю любое міністэрства культуры можа толькі пазайздросціць. Да прыкладу, у Азербайджане падобнага савета няма. А ў Беларусі ён каардынуе дзейнасць сеткі клубных устаноў, узбройвае іх метадыкай, абагульняе досвед, выпрацоўвае аптымальныя рашэнні і прасоўвае новыя ідэі ў жыццё. Пры слабой заканадаўчай базе такі падыход да справы падаецца своечасовым. А вось наколькі ён эфектыўны, пакажа час.

І ўвогуле, па меркаванні Асіфа Усубаліева, праблемныя пытанні рэгіянальнай культуры Бе-

ларусі і Азербайджана — амаль аднолькавыя. Вось яны, асноўныя пункты сутыкнення інтарсаў: кадры, дзяржаўна-прыватнае партнёрства, рэбрэндынг, турыстычны вектар развіцця, імідж краіны, прэстыж прафесіі... І ў якасці рэзюмэ: нацыянальная культура са сферы абслугоўвання павінна выйсці на стратэгічны ўзровень галіны, якая фарміруе нацыянальную ідэалогію (не блытаць з нагляднай агітацыяй і татальнай барацьбой з “заганамі”) і наўпрост уплывае на эканамічнае мацаванне краіны. Але на сёння мы толькі падступаемся да “нулявога цыклу” будаўніцтва. Пра гэта і гаворка.

ЦІ ПРОСТА БРЭНД ПРЫДУМАЦЬ?

Няхай гэты раздзельчык стане своеасаблівым эпіграфам да ўсяго артыкула... У журналіскай дарозе не бывае другарадных

сітуацый. З кожнай навят выпадковай сустрэчы штосы калісыі абавязкова ды прарасце. Вось і ў гэтай паездцы, падчас културных і незапланаваных сустрэч, давалася пазнаёміцца з начальнікам адзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Баранавіцкага райвыканкама Аксанай Шчэрба. Раней мы стасункаваліся толькі па тэлефоне. І вочнае знаёмства падалося вельмі карысным. І не толькі таму, што Аксана Аляксандраўна запрасіла мяне адну з чарговых камандзіровак прысвяціць менавіта культуры Баранавіцкага раёна. Натуральна, пагадзіўся, бо, як падаецца, Аксана Шчэрба — з ліку тых, хто хварэе за справу. Апошнім часам мясцовай культуры на такіх кіраўнікоў, па маім меркаванні, не надта шанцавала. А цяпер на Баранавіччыне шмат робіцца па нармалізаваным становішчы. Да прыкладу, у ранг брэнду ўзводзіцца

кавалства, якім калісыі славілася вёска Крошын. Улетку тут ужо прайшоў адпаведнае раённае свята. Паеду абавязкова. Цікава даведацца і як удасканаліў працу раённы цэнтр размяшчаў у вёсцы, ды ўрэшце высветліць канчаткова, чаму клубная ўстанова ў Моўчадзі падчас маіх колішніх двух візітаў заставалася зачыненай у рабочы час.

Што ні кажы, а такому буйному раёну, як Баранавіцкі, даўно варта стаць неаспрэчным заканадаўцам “культурнай” моды, як гэта зрабілі ў свой час тыя рэгіёны вобласці, куды і скіраваліся па досвед сябры савета.

А ХЛОПЧЫКУ ПАШАНЦАВАЛА!

Год таму давалася пабываць у Іванаўскім раёне. Шчыра кажучы, думаў, што чарговы візіт будзе не надта цікавым. Я памыліўся, і памылка гэта — з ліку шчаслівых.

Па-першае, памяняўся дырэктар раённага музейнага комплексу Напалеона Орды ў Варацэвічах. Цяпер ім кіруе Вольга Краўчук. З папярэднім дырэктарам мы проста завязалі ў дыскусіі пра тое, што варта было б будаваць музей у раённым цэнтры, а не “на выселках”. Я застаюся прыхільнікам апошняй пазіцыі: установа ўзнікла там, дзе і павінна была ўзнікнуць, непадаль ад родавага гнязда Орды ў Чырвоным Двары (дарэчы, і тут, хоць і доўга, але ж вядзецца рэканструкцыя маэнтка).

Па-другое, навуковы супрааоўнік музея Ларыса Дрычыц пераканала прысутных, што ўсё будзе зроблена для таго, каб у выставачных залах з’явіліся арыгінальныя малюнкi Напалеона Орды. Вось Музей гісторыі Магілёва здолёў згуртаваць грамадства і спонсараў на набывіццё зусім не танных экспанатаў. Чым горшае

Іванава? Проста на ўсё патрэбны час.

Па-трэцяе, у карціннай галерэі комплексу з’явіўся пакой, прысвечаны Савецкаму Саюзу з помнікам Леніну, піянерскім горнам і іншай адпаведнай атрыбутыкай. Мне ён не падаўся настальгічным. Менавіта савецкасць замянала нам у свой час дакладна ведаць, што такія Радзівілы, Касцюшка, Кіт... А музейны комплекс у Варацэвічах змагаецца (іншага слова і не падбяраш) за тое, каб у нашым Мінску вуліцу Орды не блыталі з вуліцай Арды.

Асіф Усубаліеў з гонарам зазначыў, што ў яго краіне такія мемарыяльныя ўстановы ёсць амаль у кожным сяле, але яны не такія маштабныя і ўтрымліваюцца збольшага за грошы спонсараў. А Людміла Дукачова згадала пра вялікую асветніцкую і выхавальную ролю комплексу і назвала Музей Орды “атмасферным”.

На здымках:

- 1 Расказвае Уладзімір Шэляговіч...
- 2 Дырэктар Школы бондарства Наталля Гацэвіч тлумачыць, што такое “дзяжа”.
- 3 Музей Напалеона Орды ў Варацэвічах.
- 4 Мадэратар “Вясельнага каравая” Эльміра Каткавец.
- 5 6 Нашы замежныя госці: Людміла Дукачова і Асіф Усубаліеў.
- 7 Дырэктар музея Напалеона Орды Вольга Краўчук.
- 8 Аўтары кадкі — Алег Вакульчык і Мікіта Даўбнюк.
- 9 Экскурсію вядзе навуковы супрацоўнік музея Ларыса Дрычыц.
- 10 Гаспадыня “Бездзежскага фартушка” Марыя Астаповіч.
- 11 Пакой Савецкага Саюза.

Мы потым з загадка-кам кафедры менеджменту сацыякультурнай дзейнасці Універсітэта культуры і мастацтва Аленай Макаравай доўга разважалі пра тое, што такое патрыятызм. Вось жыве, да прыкладу, ля музея ў Варацэвічах маленькі хлопчык, пастаянна бачыць, як заяджаюць сюды шматлюдныя экскурсіі, і пачынае разумець, хто такі Орда, для чаго ён жыві і працаваў. І наступныя ягоныя думкі — прадказальныя: “А чым я горшы?” Напэўна, так становяцца беларусамі. І, відаць, пра гэта думаў колішні начальнік мясцовага аддзела культуры Уладзімір Шэляговіч, калі адстойваў і распачынаў музейнае будаўніцтва менавіта ў Варацэвічах. Да слова, той “гадзіннік культуры”, які адладзіў і запусціў Шэляговіч, не менш дбайна даглядае сённяшні кіраўнік аддзела Валянціна Барадзінчык.

Я вельмі хачу верыць, што з Варацэвічаў неўзабаве перастане з’яжджаць моладзь, а побач з музейнымі будынкамі з’явіцца дзіцячая школа мастацтваў.

Ад зёлак да дзяжы

Не буду шмат распаўядаць пра Дом траўніка (філіял Мотальскага музея народнай творчасці) у вёсцы Стрэльна. Зазначу толькі, што тамтэйшая галоўная “знахарка” Галіна Вайцішук паранейшаму бадзёрая і сваімі думкамі, як пачынае разумець, хто такі Орда, для чаго ён жыві і працаваў. І наступныя ягоныя думкі — прадказальныя: “А чым я горшы?” Напэўна, так становяцца беларусамі. І, відаць, пра гэта думаў колішні начальнік мясцовага аддзела культуры Уладзімір Шэляговіч, калі адстойваў і распачынаў музейнае будаўніцтва менавіта ў Варацэвічах. Да слова, той “гадзіннік культуры”, які адладзіў і запусціў Шэляговіч, не менш дбайна даглядае сённяшні кіраўнік аддзела Валянціна Барадзінчык.

раёны без музей-яў. А ў Іванаўскім — сямі мала! І я не пра паказуху цяпер гаворку вяду, а пра годны паказ таго, што здабыта за кошт такіх душэўных высілках і фізічных намаганняў, праз якія непрафесіяналы праца на культурнай дзялянцы невыноснай катаргай паласца. У Мотальскім музеі народнай творчасці нам прадманстравалі абрад “Вясельны каравай”. (Потым, на пасяджэнні савета дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтру народнай творчасці Ірына Дземянчук узніме праблему актуалізацыі аб’ектаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, і “К” змесціць гэтую праблему ў наступных нумарах.) Дык вось, я сумняваюся некалі, ці варта пераўтвараць такія сакральныя рэчы ў відовішча, але цяпер з упэўненасцю кажу: “Варта!” “Мадэратарам” дзеі была Эльміра Каткавец. Скажу шчыра: глядзеў, слухаў, суперажываў і раз-пораз лавіў сябе на тым, што

цяжка трымаць свой рот закрытым. Гэта трэба паказваць усім, каб ведалі, ганарыліся ды іншым пераказвалі.

Зараз — пра школу бондарства ў Іванаве. Яна ўзнікла 17 гадоў таму. Цяжка падлічыць, колькі чыноўніцкіх парогаў давялося паабіваць Уладзіміру Шэляговічу, каб рэалізаваць мару. Гэта, падаецца, была першая на Беларусі спроба даць маладзёнам не абы-які кавалак хлеба. Прынамсі, на нашай зямлі прафесія бондара ў лік экзатычных ужо не патрапіць... Па словах дырэктара школы Наталлі Гацэвіч, сёння тут навучаецца 97 дзяцей, з іх — 10 дзяўчат. Многія — з так званых праблемных сем’яў. Яны ўжо ведаюць, чым адрозніваецца, скажам, кухля ад дзяжы. Алег Вакульчык з Мікітам Даўбнюком пад наглядом настаўніка Яўгена Аргера зрабілі на нашых вачах кадку з сасновых клёпак. Да слова, каштуе такая недзе ад 50 умоўных адзінак. Вось і лічыце...

Мы сустрэліся з Уладзімірам Шэляговічам, літаральна кажучы, прымуслі яго выступіць. Гэта быў майстар-клас любові да прафесіі, людзей, радзімы. Дзе не штуршком трэба, а лотыкам. І не столькі рухам рук, колькі падданнем душ. А я згадаў,

што з дзясятка гадоў таму Уладзімір Васільевіч патэлефанаваў нам у “Культуру” з прэтэнзіяй: “Мала пішаце пра раён!” Мы адразу зрабілі ў Іванаве пасяджэнне вязняной рэдакцыі. З таго часу лічу Шэляговіча сваім сябрам.

І вельмі трывожным сіндромам падаецца тое, што такіх тэлефанаванняў-запрашэнняў паступае цяпер на адрас рэдакцыі вельмі мала. Губляем прафесіяналаў?

ПАТРЭБНА ЯШЧЭ І КАРОВА!

Чарговае пасяджэнне нашай вязняной рэдакцыі зладзілі на Брэстчыну гадоў пяць таму. Пасля таго, як узялі інтэрв’ю ў губернатара вобласці, наведвалі і вёску Бездзеж, што ў Драгічынскім раёне. Тут таксама існуе своеасаблівы музейны комплекс: уласна экспазіцыя, дзе захоўваецца “фірмовыя” фартушкі, этнаграфічны падворак “Каля плэса” (у назве — даніна неаўтарнай мясцовай гаворцы), гасцінчыны пакоі. З тае пары засталіся незабыўныя ўражанні не толькі ад яркіх фарбаваных мясцовых фартушкоў, але і ад смаку печанай бульбы з макухай. У фае музея — вялікі фотаздымак, на якім агульны партрэт задаволеных “культураўцаў”. Вялікі дзякуй за такую пашану начальніку аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі

Драгічынскага райвыканкама Леаніду Куроўскаму!

Шмат што ў Бездзежы змянілася да лепшага. Хоць і няпростое фінансавое становішча ў краіне, аднак праз дарогу ад музейнага комплексу з’явілася маленькая гасцініца. Кажуць, вельмі запатрабаваная. А побач з хаткай на этнападворку ўзнікла вялікая паветка-альтанка. І ў “свойскім” статку прыбыленне: са старажыламі (каўнем ды казой) пасябравалі кацяня ды сабака. Хутка да жывёльнай “грамады” далучыцца і карова. Для кагосьці такое паўнаценне было б клопатным, а гаспадыні “Бездзежскага фартушка” Марыі Астаповіч — толькі ў радасць. Сябрам савета — таксама.

ЗАМЕСТ ЗАКАНЧЭННЯ

Вельмі сумняваюся, што пра музейны комплекс на Іванаўшчыне і Драгічыншчыне ведаюць літаральна ва ўсіх раёнах рэспублікі, што Уладзімір Шэляговіч пастаянна дзеліцца сваім каштоўным досведам на курсах павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры. А шкада. Але для таго і існуе газета “Культура”, каб хоць нейкім чынам кампенсавалі гэтыя пралікі.

Яўген ПАГІН

Выконваюча я абавязкі начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Глыбоцкага райвыканкама Таццяна Мацюшонка паведамляе, што наступны праект, ініцыяваны кіраўніком раёна, называўся “Святыні Глыбоцчыны”. Улетку ён быў рэалізаваны. Пры падтрымцы прадпрыемстваў і арганізацый на агароджы гарадскога стадыёна ўзніклі плакаты з фотавявамі мясцовых храмаў. Работнікі культуры курыравалі мастацкі бок праекта. І гэта яшчэ не ўсё. Бібліятэкі выпусцілі сувенірныя наборы паштовак, якія дублявалі змест фотабанераў. На пазабюджэтай аснове былі зроблены і ўказальнікі вуліц райцэнтра, асобныя — з галінічкімі. А падчас апошняга “Вішнёвага фесту” галоўную плошчу Глыбокага ўпрыгожыла дэкарацыйна-манументальная кампазіцыя: каваная ратонда “Дружба народаў”. І зноў бюджэтныя грошы не спатрэбіліся.

Тэму рэкламы доўжыць Гомельская фабрыка мастацкіх вырабаў “Любна”, якая пярэць свае дасягненні ў сацыяльных сетках. Апошні відэаролік дэманструе майстар-клас па лоўжыцтву. Цікавае відэа-рэпартаж! І не менш цікавы камментарый адной з карыстальніц Сёвіва: “Сумую па паху лазы”. Відаць, рэпліка належыць колішняй работніцы прадпрыемства. Рамеснікі — людзі адметныя, са сваім поглядам на жыццё і прафесію. Згадваю расповід пра аднаго ганчара, пацучы ад сабрукі-журналісткі. Ён, аддаўшы мастацтву глінамеся ці не ўсё жыццё, кажа: “Так даўно працую з глінай, што, падаецца, я сам з яе зроблены!”

Па гэтай логіцы спрэс з ног і акордаў зроблены выхаванцы **Бабруйскай** дзіцячай школы мастацтваў № 1 імя Яўгена Цікоцкага. Настаўніцкі ўстанова па класе фартэпіяна Ларыса Міхлюк паведамляе: “Арганізаваў школу кампазітар Яўген Цікоцкі, які апынуўся ў Бабруйску пасля Грамадзянскай вайны. За 90 гадоў існавання школы скончылі больш за ішчэ тысячы вучняў, сярод якіх Уладзімір Алоўнікаў, Леў Гарэлік, Сямён Асновіч, Якаў Раскін, Яўвіга Грыгаровіч, Лідэя Сухаварава... Выхавана плеяда лаўрэатаў самых розных конкурсаў. Перш за ўсё гэта нашы стыпендыяты, узнагароджаныя спецыяльным фондам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на падтрымку таленавітай моладзі: Уладзімір Храмоў і Ганна Кудрына (балалейка), Марыя Троць (фартэпіяна), Сяргей Гузевіч і Марына

Тэма ўзаемадзеяння кіраўніцтва раёна і аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі — бясконца ды надзвычай паказальная. Асабліва калі ўзаемадзеянне гэтае — ўзаемакарыснае, заснаванае на двухбаковым паразуменні. “К” пісала неяк, што менавіта ў такім шчыльным творчым саюзе дзейнічаюць работнікі культуры Глыбоцчыны. Старшыня мясцовага райвыканкама **Алег Морхат** — аўтар многіх культурных пазабюджэтных праектаў, скіраваных на стварэнне станоўчага іміджу раённага цэнтра. Спачатку ўзніклі рэкламныя банеры ля горада, якія распавядалі пра тутэйшыя брэндзі: “Вішнёвы фест”, згущонку, унікальныя абрады. Праект аказаўся доўгатэрміновым.

Аркестр народных інструментаў з Ліды пабываў у Італіі.

“Сумую па паху лазы”

У клубе “Маэстра” — народная артыстка **Беларусі балерына Ніна Давыдзенка**.

Фядосенка (акордэон), Гля Кокін (домра). Сёння ў школе — 924 навучэнцы, 111 настаўнікаў, большая палова з іх — колішнія нашы выпускнікі. Бабруйск сёлета — культурная сталіца Беларусі. І ў гэтым ёсць заслуга дзіцячай школы мастацтваў № 1 імя Яўгена Цікоцкага”.

Гродзенскі абласны металічны цэнтр народнай творчасці распавядае пра дасягненні **Ліскага** дзяржаўнага музычнага каледжа. Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь — народны аркестр рускіх народных інструментаў — нядаўна годна выступіў на XXVI Міжнародным конкурсе Citta di Lanciano ў Італіі. У конкурсе бралі ўдзел прадстаўнікі 15 краін свету. Між тым, наш аркестр быў ушанаваны званнем лаўрэата I ступені і ўзнагароджаны прызам міжнароднага конкурсу. Лаўрэатам I ступені стаў і ансамбль народных інструментаў “Крынічка”, які складаецца з салістаў вышэйшага класа аркестра. З сольнымі праграмамі выступілі навучэнцы класа выкладчыка Алы Догілевай — Віолета Жагдзрын і Яўген Вадзейка. Яны сталі лаўрэатамі II ступені. Спецыяльным прызам конкурсу за ўклад у конкурсна-фестывальны рух адзначаны мастацкі кіраўнік ансамбля і аркестра Алена Сечка.

Ала Агаркава піша пра клуб здароўя і культуры “Маэстра” Дома культуры ветэранаў горада **Мінска**. Тут ладзяцца цікавыя сустрэчы, выезды на прыроду,

На сцэне ДК аграгарадка Копці — мюзікл.

“Зецельскі фест” — у разгары.

Дачка і маці — вучаніца і настаўніца: **Маша і Таццяна Чэрскія**.

культпаходы ў тэатры і на выставы. Гэта — тралішыя. Але кожны год кіраўнік “Маэстра” Галіна Махаева здзіўляе і незвычайнымі праектамі. Сёлета такім стала сумесная з адміністрацыяй ДК акцыя-канцэрт “Тыя, хто перамаглі час”. У цэнтры ўвагі былі 19 працу-

ючых чалавек узростам ад 85 да 100 гадоў. У пошуках дапамаглі цэнтры сацыяльнай абароны. Па выніках анкетавання аказалася, што здароўе і ўнутраную гармонію захавалі зольшыша ваенныя, спартсмены, навукоўцы і прадстаўнікі мастацтваў, урачы, настаў-

нікі, пажарнікі... Падчас канцэрта героі акцыі прысутнічалі на сцэне, глядзелі відэафільм пра сябе, зняты напярэдадні. А потым быў канцэрт і сардэчныя віншаванні.

Дом культуры аграгарадка **Копці**, што на **Віцебшчыне**, адзначаў сваё 40-годдзе. Пра гэта паведаміла Алена Алімава. Цяпер установай кіруе Наталія Сакалова. У самых розных гуртках яна займалася тут з шасці гадоў. А ў нашы дні ўзначальвае вакальны калектыў, фатаграфуе, малое, калі трэба — шые сізнiчныя каштомы. Зрэшты, такая шырокая спецыялізацыя для сельскіх работнікаў культуры — не рэдкасць.

У **Любчы Навагрудскага** раёна прайшло свята “Любчанскі шпальцёр Радзівілаў”. Прысутнічалі на ім не толькі мясцовыя жыхары, але і госці са сталіцы. Дырэктар Навагрудскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці **Наталія Кавальская** піша: “Усё пачалося з экскурсіі па Любчанскім замку. Як вядома, з чатырох баявых ваяжаў ацалелі толькі дзве. Іх аднаўленне пачалося ў 2003 годзе... На берэзе **Нёмана** адбылася тэатралізаваная гістарычная дзея. Выступілі самадзейныя артысты Любчанскага гарпасялковага дома культуры. А народны ваенна-гістарычны клуб “Мэта” арганізаваў сярэднявечныя гульні і стралябу з лука”.

У **Гродзенскім** дзяржаўным музычным каледжы адбыўся абласны алборачны этап XV Міжнароднага дзіцячага конкурсу “Музыка надзеі” у намінацыях “Скрыпка” і “Віяланчэль”. Па словах Таццяны Печкур, заключны этап конкурсу заплывана на 4 — 8 снежня ў **Гомелі**. Ад **Ашмянскай** дзіцячай школы мастацтваў туды пасуць **Марыя Чэрская** (настаўнік Таццяна Чэрская) і **Арээн Худзінян** (настаўнік Ірына Асмоляная).

Алена Басікірская паведамляе, што ў **сталічным** публічнай бібліятэцы № 4 імя **Мікалая Гогаля** выступіла бард **Ганна Чу-**

макова. Яна — сябра Саюза пісьменнікаў Беларусі, а яшчэ — рамеснік, займаецца дэкарам, афармляе інтэр’еры. Так што субясельнік яна — больш чым цікавы. Прынамсі, чытачы былі задаволены.

Праект **Бярэзінскай** цэнтральнай бібліятэкі называецца “Жывая класіка”. Яго рэалізацыя прымеркавана да юбілеяў **Янкі Купалы** і **Якуба Коласа**. Загачык аддзела маркетынгу **Бярэзінскай ЦРБ Тамара Круталевіч** (яна ж і аўтар згаданага праекта) распавядае толькі пра адзін складнік доўгатэрміновай акцыі: паколькі паэты-песняры захапіліся гульнёй у шахматы, у раённым цэнтры рамястваў прайшла літаратурна-творчая вечарына “Шахматныя фантазіі”.

Як паведамляе наш пастваннік аўтар, старшыня арт-суполкі імя **Тадэвуша Рэйтана** **Зміцер Юркевіч**, да 6 лістапада ў **Івянечкім** музеі традыцыйнай культуры працягваецца вяснова “Герой выходзяць з ценю”, прысвечаная памяці **Тадэвуша Рэйтана**, **Самуэля Корска** і **Станіслава Багушэвіча-Мінькоўскага** — трох паслоў з беларускіх земляў **ВКЛ** на **Варшаўскі** сойм 1773 года. Іх мужны пратэст супраць першага падзелу **Рэчы Паспалітай** назаўсёды ўвайшоў у сусветную гісторыю, натхніўшы мастака **Алеся Родзіна** на стварэнне серыі графічных работ, якія можна ўбачыць у музеі.

У **Дзятлаве** прайшоў “Зецельскі (так калісьці называлася м.стэчка — **Я.Р.**) фест”. Ягонай асноўная мэта — пераўтварыць сямейны адпачынак у свята. Аўтар допісу **Настася Голуб** пераканана, што так усё і атрымалася. Кожная вёска прэзентавала свой брэнд. Ім сталі блініцы, мёд, гарбузы, яблыкі, лён, кукуруза... Але галоўнай падзеяй акцыі быў квест “Скарбы Радзівілаў”. Падчас яе ахвотныя ў чарговы раз дакрануліся да гістарычнай спадчыны роднага краю. Не абышлося і без наварыстай юшкі, конкурсных ды танцавальных праграм.

Алег КЛИМАЎ

РАЎНД I

— Вы, як мне здаецца, лёгка адгукнаеся на просьбы аб інтэрв’ю.

— Як правіла, я спачатку прашу акрэсліць кола меркаваных пытанняў. І гітарка складваецца толькі тады, калі яны цікавяць мне, калі ў размове падымаюцца небанальныя тэмы, калі інтэрв’юер ведае сутнасць маёй творчасці і падрыхтаваны да сустрэчы. У адваротным выпадку адмаўляю — не хочацца марнаваць час на пустапарожную балбатню. Інтэрв’ю павінна быць жывым, у ім павінны адкрыцца абодва суразмоўцы, а не толькі яго галоўны герой. З вамі ў мяне знаёмства даўняе, таму спадзяюся, што зносіны атрымаюцца.

— Здаралася, што пытанні злавалі?

— Інтэрв’ю — гэта яшчэ і маленкі батл журналіста і артыста: удар-абарона (пытанне-адказ), контратака (сустрэчнае пытанне). Калі ў “нападзе” на мяне журналіста ёсць нешта ваяўнічае, але цікавае, творчае, калі ён “б’е” мяне нейкім фактам з майго жыцця, я выклік прымаю. Люблю хвосткія пытанні, але на хамства магу адказаць тым жа. У любым выпадку, руло працэсам я — і выбудоўваю зносіны так, як у дадзены момант лічу патрэбным.

РАЎНД II

— У гэтым годзе пабачылі свет і ваш новы альбом, і дэбютны вашай жонкі. Мне вельмі спадабаўся дыск ЕВгенікі (асабліва трэкі “Серада” і “Флёр-дэ-ліс”). Напэўна, крытыка “адарвалася” з нагоды яе іранічных і не толькі песень?

— Так, у мяне выйшаў дыск “Акварыян”, а ў ЕВгенікі — “Аптымістка”. Пагаджуся з вамі наконт гэтых дзвюх песень, напоўненых яркімі вобразамі. А лірычная “Серада” — гэта як саўндтрэк да вялікага кіно. Маскоўская крытыка досыць рэзка прайшла па яе альбома, агульны сэнс “прэтэнзій” так музыку цяпер ніхто не робіць — маўляў, не модна, сёння ў цане іншыя правакацыі. Мы з Жэніяй на гэта ўсміхнуліся. У нас ёсць дакладнае разуменне таго, што мы ствараем, што хочам данесці да слухача. Тэкставая асновы пльыткі стала вельмі добрай, сакавітай паззія Юліі Саламонавай: мяне захапілі яе метафары, жыццёвыя сітуацыі. А ЕВгеніка — выпускніца Расійскай акадэміі музыкі імя Гнесіных па класе “Народны вакал” — шыкоўна ўсё праспявала. Мая ж справа была складзіць музыку, аранжаваць, запісаць, спрадзюсаваш. З альбома нарадзіўся канцэрт — перфоманс пад назвай “Музычны стэндап”, дзе суседнічаюць вершы, рэзкае слова, песні, зносіны.

— Існуе ўстойлівае меркаванне, што савецкая і постсавецкая гітарныя школы не вытрымоўвалі і не вытрымліваюць параўнання з заходняй...

— Творчы патэнцыял нашых школ вельмі вялікі. Варта згадаць толькі адзін напрамак — саміструнная гітара, для якой

Беларусі грэх скардзіцца на адсутнасць прыкметных гітарыстаў, але толькі два, з майго пункту гледжання, змаглі стаць шырока вядомымі за межамі краіны. Гэта Віктар Смольскі, які зрабіў паспяхова кар’еру на Захадзе, і, безумоўна, Валерый ДЗІДЗЮЛЯ. Вазьму на сябе смеласць сцвярджаць, што, калі браць у суккупнасці напрамкі, у якіх музыкант рэалізуе свае таленты, ён — выканаўца-інструменталіст № 1 фальку, этнікі і ф’южна на ўсёй постсавецкай прасторы. Віртуоз, прамы і шчыры чалавек, які ведае сабе цану, сёння гасцюе ў “К”.

Гітарыст, які грае ўсім целам

Культурны батл з інструменталістам-віртуозам

кампазітары пісалі наздзіў мяккія, удумлівыя творы. А заходні музычны рынак значна больш напоўнены грашчыма. У ім непараўнальна больш кампаній, профільных друкаваных выданняў, тэле- і радыёпраграм, у якіх гучыць гітарная музыка. Тым, хто з юнага ўзросту вырашыў займацца гітарай, прапануецца шырокі выбар майстар-класаў, спецыяльных навучальных устаноў. Там больш магчымасцяў у выканаўчым рэалізаваць сябе.

— А што скажаце пра беларускую гітарную школу?

— З яе яркімі прадстаўнікамі — кампазітарамі, гітарыстамі, педагогамі — я знаёмы асабіста: з Валерыем Жывалеўскім, Уладзімірам Захаравым, Ігарам Дзедуценкам, Яўгенам Грыдзюшкам. Яны шмат чаму мяне навучылі, мне пашанцавала, што я разам з імі выступаў на фестывалях, вечах і на гартатай абмяркоўваў нейкія гітарныя аспекты. На жаль, ужо няма ў жывых найталенавітага выканаўцы і кампазітара Дзяніса Асімовіча.

— Ці ёсць гітарныя тэхнікі, якімі вы валодаеце не на швэрдую “пяцёрку”?

— Вядома. Пастаянна вучыся, трэніруюся, гляджу ў інтэр-

Даведка

Валерый ДЗІДЗЮЛЯ, 48 гадоў. Нарадзіўся ў Гродне. Па адукацыі гукарэжысёр. Працаваў рэгулярна ў радыёапаратуры. На гітары пачаў граць у шэсць гадоў. У дыскаграфіі артыста больш за дзесяць альбомаў. Лідар гурта “Дзідзюля”, кампазітар, прадзюсар.

нэце нейкія цікавыя прыёмы, спрабую іх прымяняць. Але я не збіраюся асвойваць усе тэхнікі, я хачу выкарыстоўваць тыя з іх, якія мне блізка эмацыйна, ад якіх я атрымліваю сапраўдную... фізічную асалоду, бо гранне на гітары — гэта не проста музыка, але яшчэ і ёга, скарачэнне цягліц. Гітарысты граюць не толькі рукамі, пальцамі, а і... махаўкай галавы, вусамі, валасамі — усім целам. І льяпанне павекаў з дыханнем таксама складаюць гу! Каб данесці да слухача ўласныя ідэі, мне дастаткова пэўнага багажу прыёмаў. Але круггляд пашыраць трэба! Хача б чыста з дзіцячай цікаўнасці — што там адбываецца ў іншых кірунках.

— Бывалі ў вас “канфлікты” з гітарай?

— Паміж ёй і выканаўцам існуюць цалкам выразныя “жывыя” ўзаемаадносіны. Яна можа быць гнуткай і можа быць непаслухмянай, грубай. Шмат у такім “шлюбе” залежыць ад майго псіхалагічнага стану. З другога боку, ад таго, у якім стане інструмент — вільготнасці або сухасці яго струн, наладжаны яны альбо не. А падчас канцэрту на ўзаемадзеянне ўплываюць тысячы іншых фактараў:

зымправізаваць разам. З гэтага мог бы атрымацца цікавы праект, калі за гадзіну артысты павінны былі б стварыць нешта агульнае.

— Ідучы на ваш канцэрт, публіка ведае, што ўбачыць не проста выступленне артыста, а цэлы спектакль. Ці няма ідэі паэксперыментаваш з лібрэта?

— Мае канцэрты — з’ява шматслаёвая. Не ўяўляецца, наколькі гэта складана — “трымаць” залу, не кажучы ні слова. Я эксперыментую, але не так актыўна. Мы рухаемся — у плане аркестроўкі канцэртаў, іх сімфанізацыі, але зусім ужо радыкальна нешта мяняць пакуль не мяркуецца. Ды і небяспечна гэта — глабальна ўмешвацца ў канструкцыю пастановак. Кожная з іх выпактаваная, выбудоўваная. Дык хай пакуль усё ідзе так, як ідзе.

— А паспрабаваш сябе ў ролі вакаліста няма жадання?

— Часам у сваіх інструментальных кампазіцыях “адрываюся”, дадаю вакальныя хукі. Але каб праспяваць па-сапраўднаму, ды яшчэ са сцэны... Прабачце. Я прапаную глядачам інструментальнае палатно, у якім і без таго столькі інфармацыі, што словы яму не патрэбныя. А вось з напісаннем песень эксперыментаваш перыядычна працягваю, становячыся не толькі іх аранжыроўшчыкам, але і аўтарам музыкі і тэкстаў.

РАЎНД III

— Сочыце за тым, што адбываецца ў сучаснай беларускай музыцы?

— Яна развіваецца, інструментальная гітарная ў тым ліку. Падабаецца, што больш надаюць увагі фальклору, глыбінным нейкім з’явам, уключаючы нават эксперыменты з паганскай культуры. Радуе, што ёсць квота на радыё, калі прыярытэт аддаецца беларускім творам, і гэта стымулюе выканаўцаў ды аўтараў. Прыемна, што на FM-хвалі і па тэлевізары гучыць і паказваецца мая музыка.

— Беларускія аўтары, якія працуюць у поп- і рок-музыцы, зноў сталі звартацца да вялікіх формаў, прычым заснаваных на нашчэпным гітарычным матэрыяле. Не думалі ніколі пра гэта?

— У маім канцэрце з вялікім сімфанічным аркестрам досыць шмат беларускага. Узязь хача б інструменты, якія выкарыстоўваюцца — цымбалы, нейкія ражкі, флейты. Усё, што ўсмактана мною з малаком маці, з крывёю нашай гісторыі, з перамогамі, нікуды не знікла. Яно — каранёвае, нацыянальнае — так ці інакш усплывае ў маіх мелодыях, гучыць са сцэны. Думаю, у хуткім часе гэты праект будзе паказаны ў Палацы Рэспублікі.

— Дваццаць гадоў таму вы перабраліся ў Маскву. Яна сапраўды не верыць слязам?

— У ёй проста няма калі плакаць і намотваць соплі на кулак. Тыя, хто ўмее і хоча працаваць — шмат і цяжка, — хто майстры на ўсе рукі, у расійскай сталіцы запатрабаваныя будучы. Можна, не адразу, можа, давядзецца пачакаць — год, два... Аднак у выніку цябе абавязкова заўважаш і прапануюць працу. Масква любіць професіяналаў, але іх ёй моцна не хапае. А наогул моцна сумую па Беларусі!

З жонкай ЕВгенікай.

горача ад сафітаў, пальцы слізгаюць, гук не той, нейкія выкрыкі з залы... Але калі бярэш у рукі інструмент, трэба сказаць сабе, што ты ўсяго толькі граеш, ствараеш вакол сябе прыгожы рэзананс. І гэта супакойвае, гармонія наладжваецца. Праходзяць першыя п’янь-сем хвілін, і сувязь з космасам ужо ўсталяваная.

— Вы згадалі пра батлы. Сёння ў трэндзе рэп-батлы. З кім сышліся б у такім паядынку — але гітарным?

— Мне не хацелася б нікога зневажаць — як гэта прынята ў рэп-батлах. Я — за сутворчасць, калі два цалкам розныя музыканты, не ведаючы адзін аднаго, спрабуюць наладзіць кантакт і з ходу

Праграмай найлепшых айчынных спектакляў Belarus Open завяршыўся на мінулым тыдні Міжнародны форум тэатральнага мастацтва TEART. Сёлета паглядзець беларускую абраму прыехалі каля 30 замежных гасцей: рэжысёры, драматургі, крытыкі, прадзюсары з Германіі, Даніі, ЗША, Ізраіля, Іспаніі, Літвы, Малдовы, Нідэрландаў, Польшчы, Расіі, Славакіі, Славеніі, Украіны, Фінляндыі, Францыі, Харватыі і Эстоніі. "К" папрасіла Ційта ПАЛУ, мастацкага кіраўніка "Ванемуйнэ" ў Тарту, распавесці пра першыя ўражанні ад знаёмства з нашым тэатрам.

Вераніка МОЛАКАВА /
Фота Таццяны
СВІРЭПА

"Ванемуйнэ" — найстарэйшы і найбуйнейшы тэатр Эстоніі, заснаваны 152 гады таму ў Тарту (другім горадзе ў краіне па колькасці насельніцтва пасля Таліна). Першая сцэна, з якой эстонская мова прагучала ў спектаклях. Яе цяперашні мастацкі кіраўнік Ційт Палу — рэжысёр і акцёр, які ў прафесію больш за 20 гадоў — упершыню завітаў у Беларусь, каб бліжэй пазнаёміцца з нашым тэатрам.

— Тэатр "Ванемуйнэ" мае тры аддзяленні — драмы, оперы і харэаграфіі. Я ўзначальваю менавіта драматычнае, — удакладняе спадар Палу. — За сезон звычайна выпускаем 8 — 10 прэм'ер. Перавагу аддаем эстонскім п'есам, але зразумела, што ў маленькай краіне не так шмат сваіх аўтараў, таму судзіліны ў ролі партыі паміж айчыннай і замежнай драматургіяй — дзесці пяцьдзясят на пяцьдзясят. Тым больш, што п'есы мясцовых сучасных драматургаў звычайна ставяцца на камерных пляцоўках. Ужо потым, калі яны выклікаюць інтарэс у публіцы, могуць быць пастаноўлены на вялікай сцэне.

Але мы зацікаўлены ў такім працэсе, бо зарабляць грошы і збіраць на спектаклі вялікую аўдыторыю для тэатра важна. Толькі нашмат важнейшая іншая задача — апісваць, што адбываецца вакол нас проста цяпер, пра што мы думаем, куды рухамся, чаму? І на гэтыя пытанні адказы могуць даць толькі свае аўтары. Мне падаецца, у Беларусі адбываецца што-сьці падобнае, бо гэта характэрная сітуацыя для любой невялікай краіны, мова якой мае складаную гісторыю.

"МНЕ ЦІКАВА, ЯК ВЫ ЖЫВЯЦЕ"

— Да гэтай паездкі я быў вельмі мала знаёмы з беларускім тэатрам. Напрыклад, ведаю, што Янка Купала — класік, але нічога не магу сказаць пра яго п'есы, бо не бачыў спектакляў па іх. Ведаю, што ў добрых тэатрах ідзе п'еса вашага сучаснага драматурга Андрэя Іванова "Гэта ўсё яна". Чуў, што ў вас моцныя традыцыйныя рэпертуарнага тэатра. Канечне, я чытаў пра вашу краіну, але ўсё ж такі ў Эсто-

ніі больш ведаюць пра тое, што адбываецца ў Латвіі, Літве, Фінляндыі, Швецыі, ЗША, Расіі ці Грузіі, але не тут. Чаму так адбываецца, не разумею. І лічу дзіўным, бо мы фактычна знаходзімся ў адной культурнай прасторы. З Эстоніі сёлета на ваш фестываль прыехала пяць чалавек — гэта таксама пра

1 "Лондан".
2 Anti[gone].
3 "Кар'ера доктара Рауса".

шпосыі гаворыць. Адна з прычын, чаму я наведваў Беларусь — даведацца пра яе больш. Мне цікава, які вы жывяце, пра што думаеце і якое месца ў агульнай карціне займае тэатр.

"ПРЫЕМНА УРАЖАНЫ ТЫМ, ШТО УБАЧЫЎ У БЕЛАРУСІ"

— Натуральна, усю праграму Belarus Open паглядзець не ўдалося — па некалькі спектакляў ішлі адначасова, таму скажу толькі пра тое, што убачыў.

Я не магу ведаць шпакам кантэкст і выдаючыны для вас рэчы, але зразумеў, што "Кар'ера доктара Рауса" (Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі, рэжысёр Аляксандр Гардзюеў) вельмі важны для вас спектакль. Яго герой — заснавальнік беларускага кнігадрукавання і чалавек, які паўплываў на вашу нацыянальную самасвядомасць. Не магу сказаць, што я моцна ўражаны, але мне сапраўды спадабалася гэтая пастаноўка, якая нагадала гісторыю Робін Гуда. У чымсьці яна павучальная, часам смешына, але ў той жа час раскрывае важныя пытанні для вас як для беларусаў. Рамантычная гісторыя пра тое, які стаяцца да людзей, асабліва да маладых, і пра тое, хто вы цяпер.

Гісторыя эстонскага пісьменства вельмі падобная да вашай. Першая кніга на нашай роднай мове была надрукавана дзесці ў Германіі. І ў нас няма гэтай кнігі, бо яе знішчылі. Мы нават не ведаем, хто яе выдася, а вы ведаеце. І гэта мяне кранула.

**Погляд
незнаёмца**

Проста, зразумела, хвалююча — эстонскі эксперт пра беларускі тэатр

Даведка

Ційт ПАЛУ (Tiit Palu). 47 гадоў. Эстонскі тэатральны рэжысёр і акцёр. У 1996 — 2001-м — рэжысёр і акцёр тэатра "Ванемуйнэ" ў горадзе Тарту. У 2001 — 2011-м — галоўны рэжысёр тэатра "Эндла" ў горадзе Праму. З 2013 года кіруе драматычным аддзяленнем "Ванемуйнэ".

стая і зразумела. Асабліваю атмасферу стварае само месца (Музей-майстэрня Заіра Азгура, дзе граецца спектакль), бо там шмат біостаў і помнікаў — прывідаў мінулага.

Апошняя кніга нямецкага тэатразнаўцы Канстанціна Лемана прысвечана трагедыі. Там напісана, што трагедыя — гэта акрышчэ цыбе самога праз іншых людзей з твайго паўсядзённага жыцця. Усе мы робім рэчы, якія не прыносяць нам шчасця, але мы мусім іх рабіць — вось галоўная думка ў спектаклі. Не артысты, якія там граюць,

Меркаванні

Алан ЛОКВУД (Польшча / ЗША), журналіст:

— Мне ўжо даводзілася бываць на Belarus Open два гады таму і бачыць тамся калектывы. Таму гэтым разам прыемна адзначыць іх рост. Гэтым разам асабліва спадабаўся "Лондан" тэатра з Бабурыска. Уразіў спосаб, якім збудаваны тэатральны наратыў — сама гэтая гісторыя Гены, які амаль міжволі трапляе ў Лондан. Мушу адзначыць тут і драматургію, і яе рэжысёрскую інтэрпрэтацыю. А таксама ўдалы кастынг: той хлопец, які грае Гэну, неверагодна адпавядае свайму герою. Фантастычнае прафесійнае чужэ! Маргерыт ВАЛЬБЕРД (Данія), кіраўнік Незалежнага фестывалю перфарматыўных мастацтваў у Капенгагене:

— Магу адзначыць даволі высокі прафесійны ўзровень вашых тэатраў, аднак, як падаецца, яны пакуль застаюцца ва ўчарашнім дні. Паміж сцэнай і глядзельнай залай даволі часта адчувалася свееасоблівая "фальшыўная сцяна". Я бачыла, што акцёры звылі не насамрэч перажываюць тыя эмоцыі, якія яны выяўляюць. У мінулыя стагоддзі такі падыход быў дапушчальным, а цяпер — ужо, напэўна, не. Менавіта таму больш за ўсё мяне ўразіў спектакль Anti[gone] Сашы Марчанкі: у ім адчувалася тая прадзюсарская і шчырасць, якую я найперш і шукаю ў тэатры.

Качырына ПАНАМАРЭНКА (Расія), галоўны адміністратар аддзела міжнароднай і фестывальнай дзейнасці Санкт-Пецярбургскага ТЮГа імя Аляксандра Бранцава:

— Прызнаюся, едучы сюды, я ў прынцыпе нічога не ведала пра беларускі тэатр! Уражаны ад знаёмства ў цэлым станоўчыя. Але пры гэтым відаць, што спектаклі арыентаваны на беларускага глядача — і паводле тэмы, і ў плане алузій, якія могуць не зразумець замежнікі. Я ўвесь час задумвалася, ці будзе гэта цікава глядачу нашаму — і, шчыра кажучы, дасюль не маю пэўнага адказу. Прыкладам, спектакль "Кар'ера доктара Рауса", бясспрэчна, атрымаўся цікавым, але ў Расіі Скарына зусім не такая вядомая постаць, як у вас. Праблема самаідэнтыфікацыі вельмі блізка беларусам, і адрозніваць, што для вас гэта болейва кропка. Глядачы зразумелі б, пра што пастаноўка, але наўрад ці маглі б належным чынам ёю прасякнута. Тое самае можна сказаць і пра "Лондан". Жарты ў тым спектаклі былі блізка беларускаму глядачу, я бачыла, як людзі жыва на іх рэагавалі і натхнёна смяляся. Можна, і я зразумела той гумар, але не магла падзяліць усеагульную веселасць. І такое неспадзненне я адчувала бадай падчас усіх убачаных мною на шоу-кеісе спектакляў.

“Наступны прыпынак — “Карцінная галерэя”, — звычайна чуць пасажыры гарадскога аўтобуса. І кожны раз гэтыя словы гучаць як запрашэнне. Ці толькі мне так здаецца? Але амаль ва ўсіх, хто выходзіць на тым прыпынку, я чамусьці бачу аматараў выяўленчага мастацтва.

ПАЧАТАК ТРАДЫЦЫІ

Ёсць усе падставы лічыць: юбілей галерэя сустракае вельмі прыстойна. На сёння ў яе фондзе больш за 570 твораў. Адбылося каля тысячы выставаў, чый агульны лік наведвальнікаў амаль дасягнуў 260 тысяч. Шмат гэта альбо мала для менш як сямідзесяцітысячнага горада? Мяркуюце самі. Але самае важнае тое, што жыхары горада змаглі на ўласныя вочы ўбачыць творы такіх мэтраў нашага выяўленчага мастацтва, як Леанід Шчамялёў і Георгій Паплаўскі, Барыс Аракчэў і Рыгор Сітніца, Нінэль Шчасная і Уладзімір Зінкевіч ды многіх іншых.

19 верасня 1992 года светлагорцы ўпершыню завіталі ў карцінную галерэю, да з’яўлення якой асабліва спрычыніўся тагачасны старшыня гарвыканкама Аляксандр Якабсон. Сваю вельмі адказную назву “Традыцыя” яна атрымала па прапанове аднаго з яе арганізатараў — мясцовага мастака Германа Пранішнікава, які свядома арыентаваўся на класічныя традыцыі рускага і беларускага выяўленчага мастацтва. І менавіта яго выстава сталася першай. Карціны Пранішнікава, як правіла, носяць паглыблены філасофскі характар. Яны заўсёды з падтэкстам і патрабуюць не сузірвання, а ўдумлівага асэнсавання.

Пасля трагічнай смерці мастака ў 1996 годзе рашэннем гарвыканкама галерэі было прысвоена яго імя. На пачатку асабліва ўвагу мы звярнулі на лепшых твораў Гомельшчыны: Мікалая Казакевіча, Роберта Ландарскага, Святланы Курашовай, Андрэя Крылова, Ларысы Зуевай. Потым географія пашырылася.

ШЛЯХ ДА СЭРЦАЎ І ДУШ

Наступная веха — 4 мая 1996 года. У галерэі вернісаж нашага земляка — загадкава кафедра манументальна-дэкаратыўнага мастацтва БДАМ Уладзіміра Зінкевіча. Дзякуючы яго спрыянню мы неўзабаве змаглі пачаць персанальныя выставы самых знакавых постацяў беларускага

“Яна вучыць, але не павучае”

Светлагорскай карціннай галерэі “Традыцыя” імя Германа Пранішнікава — 25 гадоў

Падчас адкрыцця галерэі “Традыцыя”.

мастацтва. І гэта былі не проста выставы. Светлагорцы атрымалі магчымасць асабістых сустрэч са славутымі майстрамі. Асабліва карыснымі сталі яны для школьнікаў, настаўнікаў, маладых мастакоў. З удзелам паважаных гасцей падводзіліся і вынікі конкурсаў дзіцячых малюнкаў. І кожная такая сустрэча пакінула добрыя ўспаміны і ў саміх мэтраў.

З успамінаў Гаўрылы Ващанкі: “Здарылася так, што на ўрачыстае адкрыццё выставы ў Светлагорску я спазніўся не па сваёй віне амаль на гадзіну. І якім было маё здзіўленне, што мяне чакалі! Залы былі перапоўненыя. Сустрэлі мяне светлагорскія аматары выяўленчага мастацтва з такой шчырасцю, зацікаўленасцю, што я ніколі гэтага не забуду. Прыемна ўразіла і тое, з якой клапацівай увагай ставіцца да галерэі кіраўнікі мясцовай улады. Менавіта тут адбылася мая першая акарэльная выстава. Тут упершыню я паказаў свае “17 зім” і тут узнікла ідэя аб адкрыцці маёй галерэі ў Гомелі, якая пасляхова ажыццявілася”.

Леанід Шчамялёў: “Светлагорская галерэя мае выкародны, пачуццёвы, эстэтычны пасыл. Яна вучыць, але не павучае. Яна ўдзячна ставіцца да тых мастакоў, якія ў ёй выстаўляюцца, і да ўсіх тых, хто ў ёй бывае. І на гэтую яе ўдзячнасць нельга не адказаць узаемнасцю”.

Уладзімір Басалыга: “Стварэнне Светлагорскай галерэі — гэта цудоўна ажыццяўленая задумка. Дзякуючы ёй, дзеці

і моладзь сустракаюцца з сапраўдным выяўленчым мастацтвам, усё больш упэўнена ўсталёўваецца думка сярод гараджан, што гэта цікава, варта ўвагі, што гэта грэе і выходзіць душой. Галерэя здолела запраسیць да сябе вядомых мастакоў, выдатных твораў і зрабіць іх сваімі сябрамі. Будзем спадзявацца, што некалі яна набудзе асобны будынак і стане яшчэ лепшым цэнтрам выхавання сродкамі выяўленчага мастацтва”.

Мікалай Казакевіч: “Дзякуючы карціннай галерэі “Традыцыя”, Светлагорск становіцца ў адзін шэраг з такімі цэнтрамі выяўленчага мастацтва, як Віцебск, Магілёў, Гомель”.

З успамінаў Анатоля Бараноўскага: “Карцінная галерэя ў Светлагорску ажыццяўляе сувязь рэальнасці са спрадвечнай духоўнай прыгажосцю. Яна сапраўды служыць людзям, дае нам, мастакам, магчымасць паказаць свае творы. У рэшце рэшт, гэта ўзаемная духоўная лучнасць. Я перакананы, што галерэя даўно дасягнула рэспубліканскага ўзроўню”.

Уладзімір Зінкевіч: “Прыемна ўведмаляць, што ўжо 25 гадоў галерэя “Традыцыя” фарміруе дзіўную атмасферу святадчыванняў, дзе мноства мастацкіх поглядаў на жыццё ўвабляецца ў адну форму ўзаемаадносін. Гэтая форма — высокамастацкі, эмацыянальны, пачуццёва-пранікнёны шлях да сэрцаў і душ гледачоў”.

А што гавораць наведвальнікі? Імі спісанія ажно тры кнігі водгукі

лікім поспехам паказваў у нас свае творы.

Карціны з нашага фонду дэманстраваліся не толькі ў Нацыянальным мастацкім музеі, але і ў экспазіцыйнай зале Нацыянальнага банка Беларусі, у Гомелі (галерэя Г.Х. Ващанкі, выставачная зала абласнога аддзялення Саюза мастакоў, Палац чыгуначнікаў), у Бабруйску, гарадскіх пасёлках Парычы і Сасновы Бор.

Спіс нашых кантактаў увесь час пашыраецца, дазваляючы рабіць новыя яскравыя праекты. Дзякуючы экспазіцыі з фонду

Група мастакоў у Светлагорску.

словамі ўдзячнага захаплення! Сярод аўтараў — не толькі светлагорцы, але і госці з самых розных куткоў свету: Індыі, Англіі, Італіі, Германіі, Бельгіі, Польшчы, Нарвегіі, Японіі, Расіі... Прыкладам, тагачасны Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол КНР у Беларусі Юй Чжэньчы заўвагаў у Светлагорск на адкрыццё ўласнай выставы мастацкага фота.

АБМЕН ПЛЕНЭРАМІ І ЭНЕРГІЯЙ

Прыгадваецца цікавы эпізод. Прыехалі да нас навуковыя супрацоўнікі Нацыянальнага мастацкага музея і прапанавалі зрабіць выставу з нашага фонду. Я запытаўся: “А якімі арыенцірамі будзем кіравацца ў адборы твораў?” І пачуў, відаць, крыху жартаўлівае: “Дайце нам тое, чаго няма ў нас”. Паказалі сотню карцін, і шановныя госці выбралі ажно 61! Выстава “Мастацтва светлага горада” ў галоўным музеі краіны аказалася ў добрым сэнсе гэтага слова сэнсацыйнай. Потым мы давалі музею творы Міколы Селешчука са свайго фонду. Але і самі, вядома ж, нярэдка “пазычалі”. Напрыклад, выставу народнага мастака Віталія Цвіркі, калі ладзілі пленэр яго памяці. І супрацоўніцтва працягваецца. Нават сам шановны Уладзімір Пракапоў двойчы з вя-

рускай акадэміяй мастацтваў. У выніку, наш фонд папоўніўся 17 карцінамі яго ўдзельнікаў. З таго часу пленэры — у тым ліку, і міжнародныя — сталі ў нас завядзёнкай. І кожны з іх прыносіў “абноўкі” ў фонды галерэі. Урэшце, мы сталі практыкаваць і абмен пленэрамі: мастакі балгарскага горада Слівен пісалі нашы краявіды, а светлагорскія мастакі на чале з мінчанінам Уладзімірам Сулкоўскім — балгарскія.

Стабільнай крыніцай папаўнення фонду сталі і ахвяраванні добразачліўцаў. Галерэя “Традыцыя” ці не адзіная ў краіне мае 18 графічных твораў знакамітага Міколы Селешчука, падараваных нам яго сябрамі. У яе фондзе таксама 37 твораў Вялянціна Крылова і яго сына Андрэя, 16 пастэльных карцін Алега Пятрова і 19 пейзажных — Станіслава Дзякханова, ахвяраваных жонкамі мастакоў. 12 акарэляў перадаў пасля чарговай выставы ў Светлагорску Уладзімір Кароткі. Значна папоўніла фонд ахвяраванне найстарэйшага гомельскага мастака Мікалая Паляянова — больш як 30 твораў.

Юбілейны год карціннай галерэя завяршае выставамі, якія пацвярджаюць яе высокі прафесійны ўзровень. Гэта і рознажанравая экспазіцыя карцін выкладчыкаў Акадэміі мастацтваў, і першы рэтрэспіцытны паказ твораў партрэтнага жанру народнага мастака Беларусі Гаўрылы Ващанкі. А яшчэ сямейны вернісаж таксама народнага мастака Анатоля Бараноўскага, яго дачкі Алены і яе мужа Віталія Герасімава, працяг знаёмства з творчасцю цудоўнай мастачкі з Санкт-Пецярбурга Марыны Быкавай.

Без сумневу, вынікі 25-годдзя абнадзейваюць. Дзякуючы таленавітай актывістцы дырэктара Надзеі Шынкевіч, захоўваецца традыцыйна аўтарытэтная ўзровень экспазіцый.

Па-ранейшаму практыкуецца паказ выставаў не толькі ў залах галерэі, але і ва ўстановах культуры, школах, на падпрыемствах горада і раёна. Праводзяцца лекцыі па выяўленчым мастацтве, майстар-класы і конкурсы, здзяйсняюцца дабрачынныя праекты.

Але галоўны выніку тым, што за чвэрць галерэйнага веку ў Светлагорску і яго ваколіцах вырасла не адно пакаленне, далучанае да духоўнай сутнасці выяўленчага мастацтва. Гэта адкрывае новыя перспектывы і дазваляе спадзявацца, што галерэя “Традыцыя” адсятак у яшчэ не адзін юбілей.

**Ізяслаў КАТЛЯРЭЎ,
адзін з заснавальнікаў
і былы дырэктар
Светлагорскай карціннай
галерэі “Традыцыя”**

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62. Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."; "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."; "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."; "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."; "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."

- г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78. Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"; ■ "Жыццё і творчасць Валенціны Ваньковіча"; ■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."; ■ Выстава моды і аксесуараў эпохі Романтизму з калекцыі Ігара Сурманчускага "І паланэз пацэць пара" — да 13 студзеня 2018-га.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ПАСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22. Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь"; ■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"; ■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст."; ■ Бестарымовая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям стапіць наведваць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

ТАЭАТР

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- 28 кастрычніка — "Лебядзінае возера" (балет у 3-х дзеях) П.Чайкоўскага.
- 29 — "Віртуозы аркестра" (канцэрт салістаў аркестра Вялікага тэатра Беларусі). Пачатак у 18.30.
- 31 — "Спартак" (балет у 3-х дзеях) А.Хачатуряна. Да 70-годдзя народнага артыста СССР Валянціна Елізар'ева.

да 3 снежня. ■ Выстава "Моднае стагоддзе" (гістарычныя касцюмы з прыватнай калекцыі Аляксандра Васільева) — да 10 студзеня 2018-га.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
- Экспазіцыяны праект "Мінск 1917", прысвечаны гісторыі горада ў рэвалюцыйны 1917 год — да 14 студзеня 2018-га.
- Выстава "Імёны Рэвалюцыі" — да 29 кастрычніка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКОЙ ДЗЯРЖАУНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"; ■ Выстава "Візіты і візіткі: дыпламатыя ў кішэн".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51. Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія"; ■ "Сезонныя змены"; ■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін"; ■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу"; ■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу"; ■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл"; ■ "Выстава насякомаедных раслін"; ■ Выстава "Мой родны кур..." — да 31 кастрычніка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

- Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях"; ■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; ■ "Беларуская музычная культура XX ст."; ■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТРОЙНЫХ КРОПКАХ МАГАЗЫНЫ "БЕЛСАЮЗДРУК" ■ Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына". ■ Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі". ■ Праспект Незалежнасці, 44. ■ Вуліца Валадарскага, 16. КІЁСКИ "БЕЛСАЮЗДРУК" ■ ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча. ■ Праспект Пераможаўцаў, 5. ■ Вуліца Рабкораўскага, 17. ■ Праспект Незалежнасці, 168, В. ■ Вуліца Лабанка, 2.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. Мінск, вул. Стараўленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Старая кухня" — да 7 студзеня 2018-га. Майстар-класы: ■ Дэкупаж для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Святлодлава, 4. Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Візіты і візіткі: дыпламатыя ў кішэн".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Сяктура экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
- Пастаянная экспазіцыя.
- Анімацыйная праграма "Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў войта!"

ЗАМКОВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Таварыства перасоўных мастацкіх выстаў. XXI стагоддзе (Санкт-Пецярбург)" — да 16 лістапада.
- Выстава "Сімвал незалежнай Беларусі: адраджэнне Мірскага замка".
- Кэзт "Вайна і Мір, альбом Таямніца дзюх скрынь" — кожную пятніцу. Пачатак а 15-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

- Экспазіцыі: ■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.

- Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатралізаваныя прадстаўленні па водле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультимедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".
- Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квест-гульні "Тамніцы дома Песняра".

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з прагляднаю роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўны музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Возаркі".
- Выставачны праект-мемарыял "Странныя абліччы" — да 2 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
- ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30. Экспазіцыі: ■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

- Экспазіцыі: ■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана

- Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаліу Савіцкаму.
- "Мінск губернскай. Шляхецкі побыт".
- Выставачна-інтэрактыўны праект "Сустрэча з майстрамі".
- Выстава твораў Віктара Барабанова "Фарбы жыцця" (прысвечана 70-гадоваму юбілею мастака) — з 1 да 19 лістапада.
- Рэтрспектыўная выстава "Сінтэз у архітэктуры" — да 29 кастрычніка.
- Выстава твораў эстонскіх і беларускіх мастакоў "Увесь свет — Тэатр" — да 12 лістапада.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Экспазіцыя: ■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжыўскіх, 8.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава тэкстыльных кампазіцый "Разам з Мінскам" — да 26 лістапада.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжыўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

- Экспазіцыя: ■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані - вазок, каляска - брычка; карэта - вулгар" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі журавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Віртуальная гульні "Карэтны майстар".

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЫСТА" г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Беларуска-эстонскі праект "Выстава 5" — да 29 кастрычніка.

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- "Музей крыміналістыкі".
- Выстава "Гомель

- і гамільчана напярэдадні і ў гады Першай сусветнай вайны" (выставачная зала).
- Выстава "Бітва маторай" (хол музея).

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Пастаянныя экспазіцыі: ■ "Прырода Лідчыны"; ■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывалік, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
- Выставы: ■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахевера"; ■ "Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."; ■ Мемарыяльны пакой Валянціна Таўляна.
- Выстава са збору А.Фішбайна "Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."; ■ Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка 60-х"; ■ Выстава "Вайны свяшчэнныя старонкі"; ■ Выстава "Надзейны шчыт краіны"; ■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"; ■ Выстава "Жыве мая ліра нановай!"

ІЎЁЎСКИ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл. (8-01595) 2 68 96.

- Экспазіцыя "Пад адзіным небам праз стагоддзі" ("Карэныя насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
- Выставы "Беларускія яўрэі", "Другая сусветная вайна"; ■ Выстава "Гэты дзівоўны школьны свет" (з уласнай калекцыі Івана Буйко).
- Прадстаўленні ляльчанага тэатра "Батлейка".

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЯЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. Тэл. (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: ■ "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны"; г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
- Экспазіцыя: ■ "Музей яўрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА У НАВАГРУДКУ г. Навагрудак, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянная экспазіцыя: ■ "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча"; ■ Пастаянныя выставы: ■ "Свято кухні Міцкевічаў"; ■ "Малюкі сельскага жыцця"; ■ "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГЛІБЕЦКІ МУЗЕЙ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 327 26 12.

- Выстава "З творчасцю ў жыццё" — да 31 кастрычніка.

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.

УВАГА! ТУТ МАГЛА БЫЦЬ ВАША АФІША! Звяртацца: +375 17 286 07 97, +375 17 334 57 41 (факс) kultura@tut.by